

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Tomáš Míček

Život a prozaické dílo Jiřího Kulhánka

Olomouc 2014

vedoucí práce: doc. Mgr. Igor Fic, Dr.

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne 14. 4. 2014

.....

vlastnoruční podpis

Děkuji doc. Mgr. Igoru Ficovi, Dr. za odborné vedení bakalářské práce, poskytování cenných rad a vstřícný přístup.

Obsah

Úvod	5
1 Fantastika	6
1.1 Vymezení pojmu	6
1.2 Horor.....	6
1.3 Fantasy.....	7
2 Science fiction	10
2.1 Vymezení pojmu	10
2.2 Vznik a vývoj science fiction	13
2.3 Vývoj české sci-fi	15
2.4 Struktura české sci-fi literatury	18
2.5 Významní čeští autoři současné science fiction	20
3 Jiří Kulháněk	25
3.1 Život	25
3.2 Dílo	26
4 Interpretace a analýza románu Vládci Strachu	28
4.1 Dějová linie	28
4.2 Stavba díla	33
4.3 Témata	35
4.4 Postavy	36
4.4.1 Hlavní postavy	36
4.4.2 Vedlejší postavy	38
4.5 Prostředí a čas.....	39
4.6 Jazyk a styl	40
Závěr	42
Seznam literatury	43
Příloha	46

Úvod

Téma své bakalářské práce jsem si zvolil z několika důvodů. Za hlavní z nich považuji můj zájem o fantastickou literaturu. Dalším důvodem bylo to, že science fiction literatura je pro mne symbol toho, jak popustit uzdu své fantazii a věnovat se nenáročnému čtení. Vždy mě bavilo spojení racionality s prvky vědeckými, pseudovědeckými nebo fantaskními. V neposlední řadě mě vědeckofantastická literatura zajímala díky výskytu techniky. Zájem o vědeckofantastickou literaturu se u mne plně rozvinul v době, kdy jsem objevil českého autora Jiřího Kulhánka.

Za hlavní cíle této práce považuji seznámit čtenáře s fantastikou respektive science fiction literaturou, naznačit její vývoj u nás i ve světě. Posléze pak nastínit život a dílo Jiřího Kulhánka, velmi populárního a čteného autora současné doby. Jeho tvorbu poté přiblížit analýzou románu *Vládcí strachu*.

Práce je strukturována do dvou částí.

V první části vymezím pojem fantastika a charakterizuji jeho žánry. Podrobněji se pak budu věnovat oblasti science fiction literatury. V ní vymezím pojem sci-fi, charakterizuji subžánry a zmapuji vývoj světové sci-fi přibližně do 50. let dvacátého století. Poté se zaměřím na oblast české science fiction. Popíšu její vývoj, strukturu a představím několik předních českých autorů tohoto žánru.

V druhé části se zaměřím na Jiřího Kulhánka, úspěšného a oblíbeného předního představitele moderní české fantastiky. Čtenáře této práce seznámím s jeho životem a literární tvorbou. Poté analyzuji po stránce jeho románovou prvotinu *Vládcí strachu*.

1 Fantastika

1.1. Vymezení pojmu

Pojem fantastika se stal v několika posledních letech veřejností hojně skloňován. Těší se velké popularitě a to nejen kvůli kinematografii, ale také díky stále většímu množství autorů věnujících se této tématice. Často ovšem dochází k mylnému sjednocování pojmů fantastika a fantasy. Za účelem správného žánrového zařazení děl je pro mou práci důležité vymezit pojem fantastika.

Na oblast fantastiky lze obecně nahlížet dvěma způsoby. První z nich je pojetí *širší*, které označuje fantastiku jako veškerou literaturu, která není realistická. Druhé pojetí je *užší* a je používáno pro označení volně pojaté fantastiky nepatřící do kategorií fantasy a science fiction. Pro užší pojetí je používán obvykle název fantastická literatura.

Podle Adamoviče je fantastická literatura definována takto: *“Fantastická literatura v užším slova smyslu je příběhem, kde je přítomen prvek nadpřirozena (magie, spiritismu apod.). Patří sem i jakýkoli horror, v němž má hrůza nadpřirozený původ. V širším slova smyslu zahrnuje i veškerá SF díla a označuje veškerou literaturu, jejíž děj vybočuje z rámce nám známé reality.”*¹

Fantastika zahrnuje několik žánrů. Všechny jsou si velice podobné, ale přesto se liší v několika znacích. Za hlavní žánry fantastiky můžeme tedy považovat *horor, fantasy a sci-fi*.

1.2. Horor

Tento žánr bývá charakterizován jako prozaický. Na rozdíl od fantasy a sci-fi není u hororu důležitá obsahová stránka, ale estetická. *„Horror je příběh vyvolávající pocity hrůzy, strachu, napětí spojeného s mrazením v zádech.”*²

Horory mohou být buď realistické, nebo nadpřirozené. Nadpřirozený, neboli fantastický, je odlišován od hororu realistického, protože je mu vlastní antiveristický rys, který můžeme objevit i v dílech typických pro ostatní fantastiku. Postavy vystupující v těchto textech jsou neskutečné. Často to bývají vlkodlaci, upíři, oživlé hračky, zombie, démoni, duchové apod.

---

¹ ADAMOVIČ, Ivan: *Slovník české literární fantastiky a science fiction*. Praha: R3, 1995. s. 6.

² NEFF, Ondřej, ed. a OLŠA, Jaroslav, ed. *Encyklopedie literatury science fiction*. Praha: AFSF, 1995. s. 30.

Tento typ hororu využívá témata, která se objevují i v ostatních žánrech, ve fantasy i science fiction.

Realistický horor naopak využívá k navození strachu prostředků, které nejsou za hranicí reality. Děj se obvykle nevyvíjí, protože účelem je již zmíněné navození strachu a hrůzy.

V hororových dílech můžeme odhalit časté spojování s fantasy příběhem a také se science fiction.

1.3. Fantasy

V anglické jazykové oblasti se pojmem fantasy často označuje veškerá fantastická literatura. V české jazykové oblasti se tak pouze označuje tzv. *high fantasy a sword and sorcery*. Za zakladatele fantasy literatury jsou obecně považováni J. R. R. Tolkien, jenž se zasloužil o počátky *high fantasy* (*Hobit, trilogie Pán prstenů*), a R. E. Howard, který je zakladatelem tzv. *sword and sorcery*.

Podle Ondřeje Neffa můžeme fantasy definovat jako „*příběhy odehrávající se v imaginárních světech nebo naší minulosti a nikoliv fantastické příběhy ze současnosti nebo magický realismus. Podstatnou složkou fantasy je často nevysvětlitelný, nadpřirozený úkaz nebo přímo projev magie...*“³

Ve fantasy dílech můžeme nalézt mnoho společných znaků. Hlavní hrdina, resp. skupina hrdinů, se vydává na cestu za účelem splnění úkolů nebo dosažení cíle cesty. V průběhu putování se k němu přidávají postavy nebo bytosti typické pro fantasy. Také ho doprovází jeho mistr, který zprostředkovává roli učitele obvykle s magickými schopnostmi. Hlavní hrdina musí čelit určité formě zla, která může být zastoupena např. postavou protivníka, nadpřirozenou silou aj.

Důležitým znakem fantasy je přítomnost imaginárního nebo paralelního světa. Námětem bývají velice často historická údobí s přítomností magie. Do imaginárních či paralelních světů se může hrdina dostat pomocí různých předmětů, snů či průvodců, v opačném případě se již hrdina v imaginárním světě pohybuje od počátku příběhu.

Ve fantasy existuje mnoho variant, které se navzájem mohou překrývat, anebo se doplňovat. V dnešní době je velice obtížné provádět dělení fantasy. Nejčastěji se setkáváme s následujícím rozdělením.

---

³ NEFF, Ondřej, ed. a OLŠA, Jaroslav, ed. *Encyklopedie literatury science fiction*. Praha: AFSF, 1995. s. 29.

Klasická fantasy (High fantasy)

Díla takto označovaná se vyznačují silným dějem odehrávajícím se pouze ve fantastickém světě, který může být inspirován světem reálným (J. R. R. Tolkien).

Hrdinská fantasy (Heroic fantasy)

Charakteristickým znakem těchto děl je boj mezi dobrem a zlem. Často je spojována se Sword and sorcery.

Meč a magie (Sword and sorcery)

Tento termín bývá někdy používán pro označení fantasy jako celku. Autoři se v dílech řazených do tohoto podžánru zaměřují více na napětí a děj než na podrobný popis fantastického světa. Pozornost je upřena na jednoho hlavního hrdinu (R. E. Howard – povídky o Conanovi).

Historická fantasy

Je vyznačována klasickými znaky fantasy. Děj příběhů se neodehrává ve fantastickém světě, ale v prostředí inspirovaném reálnou historickou epochou. Často se jedná o středověk (G. R. R. Martin – *Píseň ledu a ohně*).

Humorná fantasy

Podžánr, který označuje fantasy díla s humorným nádechem. Většinou se vztahuje k reálnému světu, řeší problémy současné doby. Mnohdy se zde objevují v podtextu parodující a satirické pasáže, které mají blízko ke skutečnému životu (Terry Pratchett – *Úžasná Zeměplocha*).

Městská fantasy (Urban fantasy)

Tímto termínem jsou označována díla fantasy, jejichž děj je situován do měst. Doba, v níž se děj odehrává, může být minulá, současná nebo budoucí (Neil Gaiman – *Nikdykde*).

Alternativní historie

Příběhy řazené do tohoto subžánru se vyznačují určitou mírou spekulativnosti. Dá se říci, že děj je tvořen a odvíjen od různých spekulativních otázek např. co by se stalo nebo mohlo stát, kdyby se něco někdy uskutečnilo jinak (Harry Harrison – *Na západ od ráje*).

Paralelní realita

Jedná se o díla, která pojednávají o jedné či více paralelních realitách, mezi nimiž je umožněno za určitých okolností přecházet. Jedna z realit může být zastoupena naším světem (Philip Pullman – *Jeho temné esence*).

2 Science fiction

2.1. Vymezení pojmu

Pojem sci-fi lze přeložit termínem vědecká beletrie, ale je třeba zdůraznit, že tento pojem označuje specifický žánr, jehož definice je poměrně složitá. Ondřej Neff výstižně definuje sci-fi jako literaturu „*kde je něco jinak*“.⁴ Tímto označením bývá obvykle nový vynález, setkání s mimozemskou formou života, nadpřirozené schopnosti člověka, nová událost světového významu, různé dosud nerealizované experimenty apod.

Do 80. let minulého století byl používán termín *sci-fi*, u nás se více používalo označení vědeckofantastická literatura. Tento název byl přejat ze sovětské literatury. Časté debaty a polemiky vedly k tomu, že od 80. let 20. století byl pojem sci-fi považován za nepřesný a nevyhovující, protože byla stále více potlačována vědecká podmíněnost a do popředí se dostávala volná fantazie a spekulace o budoucím vývoji lidské společnosti. Vlivem těchto spekulací se stále častěji začal objevovat termín *speculative fiction*, zkráceně *SF*. Toto nové pojmenování ale v žádném případě neodstranilo označení *sci-fi* literatura. V současné době se oba termíny používají jako ekvivalenty.

Sci-fi literatura je z literárního hlediska samostatný žánr, má vlastní specifika a pravidla. Vytváří realitu, která momentálně neexistuje, ale v budoucnosti se za určitých předpokladů může uskutečnit. Autoři mohou vytvářet různé modelové situace, které se v běžné beletrii nevyskytují. Často si kladou otázku, kam směřuje vývoj lidstva, jaký je smysl lidské společnosti, mohou popisovat mimozemské civilizace, vytvářet představy o nejrůznějších bytostech aj.

Z hlediska literárních druhů je pro science fiction literatury typický žánr epický, prozaický, i když zřídka se vyskytují také dramata s prvky SF a lyrická tvorba. Nejčastěji se vyskytuje forma povídky. Tvorba románu předpokládá větší zkušenost a zručnost spisovatele.

Podle Aleše Langerera plní vůči čtenáři science fiction literatura tři základní funkce, a to funkci zábavnou, funkci kognitivní a pedagogickou a funkci estetickou. Funkce estetická, kognitivní a pedagogická vychází ze samotného charakteru literatury jako takové. Funkce

---

⁴ NEFF, Ondřej. *Něco je jinak: Komentář k české literární fantastice*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1981. s. 7.

zábavná převažuje v moderní sci-fi. Čtenáři zprostředkovává poznání atraktivních míst, dějů, postav, technických vynálezů, vědeckých postupů.⁵

Podle Ondřeje Neffa se od obecné literatury (mainstreamu) odlišuje v zásadě tím, že člověk a jeho existence je zasazena do uměle vytvořených podmínek.⁶ Z tohoto pohledu vyplývá, že v rámci sci-fi literatury se vydělilo mnoho podžánrů, poněvadž každý autor vytváří tyto umělé podmínky zcela odlišným způsobem.

V současné době se vymezuje velmi mnoho subžánrů, které se pod science fiction zrodily. Jejich forma a tematika je velice pestrá. Jejich vzájemná odlišnost je více či méně patrná. Subžánrů je v současnosti nepřehledné množství a všechny je těžké uvést. Pokusím se tedy alespoň o jejich částečné vymezení a zběžnou charakteristiku.

Hard SF

Původním významem tohoto termínu bylo označení čisté SF ze zlatého věku SF. Později se termín užíval pro veškerou klasickou, tradiční SF literaturu, která se opírá o poznatky „tvrdší“ vědy jako fyzika, astrofyzika, astronomie aj. Za nejtypičtější příklad Hard SF se považuje román Hala Clementa *Těžká expedice*.

Soft SF

Tento termín je protikladem k *hard* SF. Příběhy, které jsou zde řazeny, jsou založené na „měkkých“ vědeckých oborech jako je biologie, psychologie, sociologie, ekologie, antropologie, lingvistika apod. Dnes se tento termín nepoužívá, protože už je považován za zbytečný. Také došlo k problematickému vymezení „měkkých“ a „tvrdých“ vědeckých disciplín.

Space opera

Prvotní význam tohoto termínu sloužil pro označení zastaralé kosmické SF. V současnosti se používá pro označení děl SF s tématem kosmu. Charakteristické rysy space opery se liší. V některých dílech můžeme nalézt propracované postavy, v jiných nikoli. Oblíbeným motivem jsou vesmírné bitvy s futuristickými zbraněmi. Za nejtypičtější představitele tohoto subžánru jsou považováni E. E. Smith, E. Hamilton a J. Williamson.

---

⁵ LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy: nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton, 2006. Fandom a SF; sv. 1. Trifid. ISBN 80-7254-857-3. s. 15.

⁶ NEFF, Ondřej. *Něco je jinak: Komentář k české literární fantastice*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1981. s. 8.

Military science fiction

Tento podžánr se vyprofiloval ze space opery. Pozadí příběhu tvoří meziplanetární konflikt a jeho vojenské řešení. V těchto dílech jsou hlavními postavami osoby zařazené do nějaké vojenské organizace, které zdůrazňují hodnoty typické pro vojenský režim.

Kyberpunk

Tento termín označuje díla, pro která jsou typická zaměření na sžití se člověka s moderní technikou (informační technologie, počítače, umělá inteligence). Příběhy jsou obvykle situovány do blízké, detailně propracované budoucnosti. Za typické znaky jsou považovány následující: děj odehrává v blízké budoucnosti, v blízkosti Země nebo přímo na ní, děj, který se z části odehrává v moderním světě plném moderních technologií. V 90. letech 20. stol. došlo k rozdělení na další podžánry jako *biopunk*, *steampunk*, *cyberpunk*, *nanopunk* aj. Výrazným se stal zmiňovaný **steampunk**, který vrátil dějovost do století páry a byl inspirován dílem Julesa Verne.

Utopie

Termínem utopie se označují taková díla, ve kterých autor popisuje dokonalou a vysněnou civilizaci. Utopie pochází již z 16. století, kdy se ze spisu *Utopie* od T. Moora později vyvinul název pro označení tohoto subžánru.

Antiutopie

Jedná se o opak utopie. Díla sem řazená popisují fiktivní civilizaci, jejíž vývoj se ubírá špatným směrem. Je mnohem horší než společnost reálná. Jejím základním cílem je upozornit a varovat před negativními jevy ve vývoji současné civilizace.

Science fantasy

Název, jenž popisuje díla, která stojí na pomezí SF a fantasy. Jedná se o spojení prvků science fiction a fantasy.

Apokalyptická a post-apokalyptická sci-fi

Pod tento subžánr jsou zahrnována díla, která svým dějem popisují postižení civilizace katastrofami. V zájmu autorů stojí popis předpokládané proměny civilizace v důsledku katastrofy, jsou řešeny otázky dodržování morálky. Za zakladatelku se považuje Mary Shelleyová a její román *Poslední muž*.

2.2. Vznik a vývoj science fiction

Vznik vědecké fantastiky je kladen dle různých názorů do 19. století. Badatelé uvádějí čtyři autory, a to Mary Shelleyová, Edgar Allan Poe, Jules Verne a Herbert George Wells. Podle některých to byla právě Mary Shellyová a její *Frankenstein (1818)*, který bývá obecně považován za první náznak science fiction. Také Edgar Allan Poe je označován jako příležitostný autor science fiction literatury. Teoretici a historikové se však nedokáží shodnout v otázce, kdo z nich byl první. Podle Ondřeje Neffa se nejdéle věnoval fantastice Jules Verne. Měl mnoho následovníků a především svým dílem vyvolal u čtenářů povědomí o specifičnosti fantastického příběhu. Jeho četné knihy byly zpracovány realisticky a jsou označovány termínem vědecká fantastika, i když vznikaly v době, kdy společnost ještě tento žánr nepotřebovala. V mnoha dílech se zabýval nikoliv vzdálenou budoucností, ale spíše důsledky vynálezů, které mohly být zneužívány, a tyto své úvahy spojoval s dobrodružným dějem. Mezi jeho základní science fiction romány patří *Cesta do středu Země (1863)*, *Ze Země na Měsíc (1865)*, *Okolo Měsíce (1870)*, *Dvacet tisíc mil pod mořem (1871)*, *Na kometě (1877)*, *Ocelové město (1879)*, *Vynález zkázy (1896)* a další. Z počátku snil o vytvoření vědeckého románu, ale prosadil se hlavně jako spisovatel románů pro mládež. Svou tvorbou prokázal, že fantastická literatura dokáže předvídat technický i vědecký pokrok.

Druhou významnou postavou science fiction konce 19. století byl anglický spisovatel Herbert George Wells. Jako spisovatel měl vědecké znalosti. Jeho tvorba se stala vzorem pro mnohé subžánry science fiction. Jeho prvotina s názvem *Stroj času (1895)* inspirovala k tématu cestování časem. Další jeho díla jako *Neviditelný (1897)*, *Ostrov doktora Moreaua (1896)*, *Válka světů (1898)*, *Potrava bohů (1904)* se staly stěžejní pro vznik oblíbených témat v dílech dalších autorů jako cestování časem, invaze mimozemšťanů, neviditelnost a nadlidské bytosti. Jeho román *Ostrov doktora Moreaua* se stal základem pro vznik kategorie tzv. biologické sci-fi.

V současné době je mnohými literárními kritiky rozdělována science fiction na větev „verneovskou“ a „wellsovskou“. První větev upřednostňuje vědecký a technický vývoj. Druhá se orientuje především na otázky filozofické a sociální.

K rozvoji světové science fiction literatury přispěl také německý autor Kurd Lasswitz. Jeho román *Na dvou planetách (1897)* patří mezi klasická díla sci-fi. Jedná se o utopický román, v němž se řeší etické problémy mezi kulturami na Zemi a na Marsu.

Koncem 19. století začaly ve Spojených státech amerických tzv. „dime novels“, časopisy, které byly určeny hlavně mládeži a obsahovaly reportáže, populární články i beletrii. Mezi nejznámější autory publikující fantastické příběhy se řadí Luis Senerens a Edward Ellis. Počátkem 20. století vznikala díla čistě dobrodružného ladění. Mezi nejvýznamnější autory s obrovskou fantazií a fabulační schopností patřil Edgar Rice Burroughs. Jeho nejznámější dílo byl mnohosvazkový cyklus o Tarzanovi. Přestože byl označován za výrobce literárního škváru, podařilo se mu obrátit pozornost mnoha čtenářů k literatuře science fiction.

V roce 1926 se objevil první science fiction časopis. Jeho název byl *Amazing Stories* a vydával ho redaktor a spisovatel Hugo Gernsback. Ten bývá označován za otce americké science fiction. Do jeho časopisu přispíval také autor Edward E. Smith přezdívaný Doc. Smith, který je považován za klasika druhu science fiction označované jako „space opera“. Jeho příběhy jsou zasazeny do mezihvězdného prostoru a sám autor se stal objevitelem později oblíbeného motivu galaktických impérií. Po zkrachování časopisu *Amazing Stories* byl v roce 1930 založen nový konkurenční magazín s názvem *Astounding Stories of Super Science* krátce označovaný jako *Astounding*. Koncem 20. let a v 1. polovině 30. let minulého století došlo v americké sci-fi k útlumu.

V době mezi světovými válkami se objevili ve Velké Británii autoři mimořádných kvalit – Olaf Stapledon a Aldous Huxley. Stapledonova kniha *Poslední a První lidé* (1930) a Huxleyho román *Konec civilizace* (1932) zapůsobily na současníky svou jasnoživostí a množstvím motivů z oblasti techniky, biologie, sociologie, aniž by autoři měli ponětí o žánru sci-fi. Tato sci-fi literatura byla ve Velké Británii velmi oblíbená, poněvadž příznivá ekonomická situace dovolila vydávat levné magazíny s velkým nákladem tzv. boy's-papers (chlapecké čtení), v nichž vycházely nejenom práce domácích autorů, ale i díla americká.

V roce 1938 končí krize sci-fi literatury v USA díky nástupu Johna Campbella jr. do funkce šéfredaktora časopisu *Astounding*. Campbell kladl důraz na popis reálného problému ve vědecko-fantastických příbězích. Podílel se velkou měrou na formování nových autorů a mnozí z nich dosáhli světové proslulosti například Isaac Asimov, Robert A. Heinlein a A. E. van Vogt. Toto období bývá označováno jako „Zlatý věk sci-fi“.

Zcela odlišným vývojem procházela v té době sovětská vědeckofantastická literatura. Tradice sahají až do konce 18. století, kdy vyšlo utopické dílo Michaila Ščerbatova *Cesta do země Ofiru* (1783). Velký vliv na mnohé autory měl Jules Verne, jehož díla byla v rusku populární. Velmi zajímavé vědeckofantastické práce psal Konstantin Ciolkovskij, průkopník

teorie kosmických letů. V roce 1893 vydal novelu *Na Měsíci* a v roce 1895 *Sny o Zemi a nebi*. V románu *Do vesmíru* (1920) dokonce popisuje stavbu a let meziplanetární rakety. Po Velké říjnové socialistické revoluci spatřila světlo světa další významná sci-fi od Vladimíra Obručeva *Plutonie* (1924) a román *Země Sannikova* (1926). Ke skutečnému rozmachu sci-fi dochází až po revolučním období. Literatura science fiction byla těsně spjata s moderní literaturou, což v dějinách světové sci-fi nemělo obdoby. Mezi významné práce tohoto období patří dílo Alexeje Tolstého *Aelita* (1922), *Spolek pěti* (1924) a *Paprsky inženýra Garina* (1926). Nástup stalinismu ukončil úspěšnou etapu rozmachu sovětské fantastiky a k renesanci došlo až ve 2. polovině 50. let minulého století.

V 2. polovině 20. století došlo k velkému rozvoji vědeckofantastické literatury především v USA. Byli to autoři jako Ray Bradbury, Frederik Pohl, Alfred Bester, Philip K. Dick, Kurt Vonnegut jr. V Evropě vývoj stagnoval. Až v 70. letech se objevují nová díla především britských autorů. Brian W. Aldiss získal ocenění za cyklus o planetě *Helliconie*, J. G. Ballard napsal autobiografický román *Říše Slunce* (1984). V sovětské fantastice je třeba připomenout především bratry Strugacké, Anatolije Dněprova, Ilju Varšavského aj.

2.3. Vývoj české sci-fi

Historie české SF literatury sahá až do 16. století. Za nejvýznamnější utopický spis této doby je považován *Labyrint světa a ráj srdce* od Jana Ámose Komenského. Po bitvě na Bílé hoře došlo definitivně k podřízení českých zemí habsburské monarchii a česká literatura upadala. Na konci 18. století a počátkem 19. Století, v době národního obrození, se začínají objevovat knížky lidového čtení, které psal a také vydával Václav Radomil Kramerius. V druhé polovině 19. století se zasloužil o lepší úroveň české fantastiky především Jakub Arbes romanetem *Newtonův mozek*. Vědecké motivy se však do české sci-fi dostávají až na počátku 20. století. Mezi průkopníky tohoto žánru patřili Metod Suchdolský, František Pavlovský a Karel Hloucha.

Ve 30. letech 20. století zasáhl výrazně do literatury Jan Weiss svou sbírkou povídek *Zrcadlo, které se opožďuje*. Vstoupil do žánru literární fantastiky, kterému zůstal věrný po celý život, a řadí se právem mezi nejvýznamnější představitele české science fiction. Weissova tvrdá zkušenost v ruských zajateckých táborech se pak promítla do jeho nejúspěšnější novely *Dům o tisíci patrech*.

K dalšímu posunu dochází v meziválečném období, kdy vyšly mnohé vědeckofantastické romány i povídky určené mládeži i dospělým čtenářům. Nejvýznamněji se o rozvoj české fantastiky zasloužil Karel Čapek především svojí hrou *R.U.R.* V ní poprvé použil slovo robot pro označení uměle vytvořeného člověka. Neméně významné byly také romány *Krakatit*, *Válka s mloky* a divadelní hry *Věc Makropulos*, *Ze života hmyzu*, *Bílá nemoc*. V oblasti české dobrodružné sci-fi určené pro mládež vynikl především J. M. Troska se svou trilogií *Kapitán Nemo* (1939) a *Zápas s Nebem* (1940-41).

V protektorátním období došlo k určitému útlumu science fiction literatury. V době nacistické hrozby pokračoval ve své tvorbě J. M. Troska svým dílem s prvky SF zasáhl do literatury toho žánru i František Běhounek a pokračoval v něm i v poválečném období.

Poválečný vývoj byl nejen v literatuře okleštěn tzv. stalinismem. Česká SF literatura téměř vymizela a teprve po smrti Stalina došlo k jejímu návratu. Totalitní režimy si uvědomily, že tento žánr mohou využít ve svůj prospěch. U nás v té době v rámci produkce státního nakladatelství dětské knihy vznikla knižní edice pro „vědeckou fantastiku“. Politické využití sci-fi literatury nikdy nebylo naplněno a tento žánr se dostal opět na okraj literatury.

Koncem 50. let se do literárního povědomí dostali František Běhounek, Ludvík Souček a Josef Nesvadba. Zatímco první dva se věnovali převážně dobrodružně laděné literatuře s prvky sci-fi pro mládež, Josef Nesvadba položil základy moderní filozoficky orientované science fiction. František Běhounek se zaměřil především na spojení dobrodružného děje s technikou (*Akce L*, *Robinsoni vesmíru*). Spisovatel s encyklopedickými znalostmi Ludvík Souček byl ovlivněn knihou Ericha von Dänikena, a proto ve svém díle použil prvky sci-fi, které uplatnil především v trilogii *Cesty slepých ptáků* (1964-1968). V této trilogii propojil osobní výpovědi s deníkovými záznamy, dopisy a rozhovory s odborníky tak mistrně, že čtenář postupně ztrácí přehled mezi realitou a literární fikcí. Josef Nesvadba se už svou první povídkovou sbírkou *Tarzanova smrt* (1958) zařadil mezi světové spisovatele science fiction. Jeho další povídkové knihy *Einsteinův mozek* (1960) a *Výprava opačným směrem* (1962) potvrdily jeho bezesporu světové kvality, což je patrné i z vydání povídky *Ostrov pirátů* v americkém *Magazine of Fantasy and science fiction*.

Po určitém útlumu české SF v 70. letech 20. století nastal kvantitativní rozmach na počátku 80. let. V tomto období se objevuje mnoho nových autorů s výlučným zaměřením na science fiction. První antologii české SF sestavila Irena Zítková pod názvem *Neviditelní zloději* (1980). Inspirován tímto dílem sestavil dvoudílnou antologii *Železo přichází z hvězd a Lidé ze*

souhvězdí Lva (1983) Vojtěch Kantor. V těchto antologiích vyšly povídky autorské generace tohoto období. Zdeněk Volný, Eduard Martin, Jana Moravcová, Ludmila Freiová a další autoři se prezentovali také samostatnými knihami. Mezi nimi okamžitě zaujal Ondřej Neff. Dokázal vytvořit napínavé a věrohodné příběhy s originálními nápady. Mezi nejvýznamnější díla patří sbírka *Vejsce naruby* (1985), *Měsíc mého života* (1988), *Milénium* (1992-1994). Neméně vynikající díla vytvořil také Vladimír Páral, který vydal čtyři sci-fi romány *Pokušení A-ZZ* (1982), *Romeo & Julie 2300* (1982), *Válka s mnohozvířetem* (1983), *Země žen* (1987). Světlo světa spatřily i první teoretické práce od Miroslavy Genčiové *Vědeckofantastická literatura* (1980) a Ondřeje Neffa *Něco je jinak* (1981) a *Všechno je jinak* (1986). Rozmach české science fiction v tomto období podporovali i nakladatelští redaktori, kteří působili především v nakladatelství *Albatros*, jako Hana Krubnerová a Milana Karlová. K nim se také připojila skupina redaktorů *Středočeského nakladatelství*, především Pavel Kosatík, Ivan Kruis a Ladislav Horáček. Vzájemná soudržnost autorů i redaktorů podpořila vznik organizované skupiny čtenářů označované jako *fandom*. Organizovaly se také první fanouškovské kluby většinou zakládáné při vysokých školách. Díky těmto klubům byla u nás vyhlášena v roce 1981 soutěž o Cenu Karla Čapka, která umožnila začínajícím autorům publikovat a objevila také několik výrazných talentů. Někdejší fandomoví autoři tvoří dodnes (František Novotný, Josef Pecinovský, Vilma Kadlečková).

Porevoluční vývoj byl poznamenán bouřlivým rozvojem SF literatury. Vycházelo mnoho titulů, vznikaly nové edice, v červnu 1990 začal vycházet měsíčník *Ikarie*, který je označován jako orgán SAF (Syndikát autorů fantastiky). Brzy po revoluci byly vydány knihy špičkových autorů fandomového okruhu. Vydání svého románu *Utopie, nejlepší verze* (1991) se dočkal Ivan Kmínek, s velkým úspěchem se setkal i román Jaroslava Jirana *Živé meče Ooragu* (1992). Zájem čtenářů vzbudila i práce Jiřího Procházky proslulého jako představitele českého cyberpunku, který pod pseudonymem George P. Walker vydal dobrodružný román *Ken Wood a meč krále D`Sala* (1991). Sci-fi literaturu doplnila v 90. letech literatura fantasy. Klasickému žánru sci-fi se nadále věnoval Ondřej Neff, Jaroslav Velinský i Josef Pecinovský.

Je třeba zmínit také Ivana Adamoviče, který systematicky mapuje oblast literární fantastiky a Jaroslava Olšu jr., který společně s Ondřejem Neffem sestavili a vydali *Encyklopedii literatury science fiction*.

Počátkem 21. století zájem o sci-fi literaturu neopadá. Na literárním poli tohoto žánru publikuje mnoho nových autorů. Některá jejich díla lze jen těžko zařadit k jednomu žánru či subžánru, poněvadž se jejich charakteristické znaky často prolínají. Ke známým současným

autorům patří Jiří Kulháněk, Miroslav Žamboch, Richard Šusta, Robert Fabian, Jiří W. Procházka a další.

2.4. Struktura české sci-fi literatury

Sci-fi literatura se odlišuje od ostatních druhů literatury především tím, že vytváří životní podmínky uměle. „...*umělé vytváření podmínek je neobyčejně silný prostředek uměleckého vyjádření.*“⁷ Většina děl sci-fi literatury je zaměřena právě na tyto umělé „podmínky“, což je jednodušší než věnovat velkou pozornost lidské stránce.⁸

Strukturování české sci-fi literatury je poměrně složité. Rozdělení SF literatury na formu povídky, románu, grotesky apod. není vhodné, protože díla SF jsou charakteristická právě svým obsahem nikoliv formou. Aleš Langer strukturuje SF ve dvou stupních či fázích.

V první fázi se rozlišuje SF **podle míry „ortodoxnosti“ obsahu**. Díla SF jsou širokospektrální a můžeme je vymezit na jedné straně tzv. *čistou SF*, patří sem ta část děl, u níž nejsou pochybnosti o vědeckofantastickém charakteru, a na straně druhé tzv. *mainstreamovou*. Tato druhá strana se vyznačuje tím, že prostředí děje je obvykle současné stejně jako vyskytující se postavy. Do sci-fi literatury zasahuje jen v detailech, nikoli uceleně.

Ve druhé fázi lze sci-fi literaturu typově rozdělit podle **časové orientace obsahu díla**, podle **obecného charakteru ústředního tématu** a podle **typu „simulace skutečnosti“**.

Z hlediska **časové orientace** se SF dělí do dalších dvou podskupin:

- *SF orientovanou do minulosti a současnosti*. Tématy těchto děl jsou nejčastěji cesty časem, setkání s mimozemskou civilizací, konfrontace člověka minulého či současného s unikátním jevem, vynálezem či objevem.
- *SF orientovanou do budoucnosti*. Tematicky směřují tato díla do budoucnosti, předvídají směr vývoje lidstva. Někdy se autoři snaží co nejatraktivněji vystavět svět v budoucnosti.

Z hlediska **obecného charakteru ústředního tématu** se SF dělí do dalších dvou částí.

- *Část technologickou*, která vychází z tvorby J. Verna. V tomto typu SF slouží postavy pouze k demonstraci zobrazované techniky. Význam díla spočívá v seznámení čtenáře s danou technologií a její podstatnou funkcí.

⁷ NEFF, Ondřej. *Něco je jinak: Komentář k české literární fantastice*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1981. s. 8.

⁸ NEFF, Ondřej. *Něco je jinak: Komentář k české literární fantastice*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1981. s. 9.

- *Část společensko-psychologickou*, která vychází z tvorby H. G. Wellse. Témata těchto děl nejsou naplněny technikou, ale člověkem a lidským rozměrem. Technika zde slouží k vytváření situací a také jako funkční kulisa díla.

V současnosti však toto rozdělení nemá význam, protože technologická SF není v soudobé literatuře zastoupena.⁹

Z hlediska **charakteru simulace skutečnosti** se toto členění odkazuje na Neffovu definici sci-fi literatury, kde je „něco jinak“.¹⁰ Slovo „něco“ můžeme chápat třemi způsoby. Pod prvním z nich nalezneme hlavního hrdinu díla, který je zcela reálný, ale vyskytuje se v iracionálním prostředí. Hrdina může být současný, minulý nebo také budoucí. Nesmí se ovšem od současného příliš lišit. Iracionální prostředí představuje vesmírnou loď, cizí planetu aj. Druhý způsob je přesný opak výše zmíněného. Iracionální hrdina v reálném prostředí. Představiteli jsou povětšinou mimozemšťané a jejich návštěvy na planetě Zemi. Pod třetím způsobem nalezneme vystupování jiného než lidského hrdiny v jiném než reálném prostředí. Přesto je v tomto typu děl obsažen také lidský rozměr. Dochází k porovnávání čtenářského „já“ s hrdiny díla.¹¹

V kontextu české science fiction je také velmi významné hledisko **humornosti**. Existují tři formy humoru. Jedná se o **prajednoduché „veselé“ SF**, typ **zesměšňující antropocentrismus a lidský pohled na svět** a typ **satiricko-kritický a ironický**.

První forma se vyznačuje prvoplánovým humorem, který nemá jinou než oddechovou funkci.

Druhá forma se obrací proti prvoplánovému humoru a začíná využívat rozmanitějších postupů. Pracuje se s ironií, sebeironií, absurditou a dokonce i s cynickým výsměchem a sarkasmem.

Třetí forma byla namířena proti společenskému prostředí normalizační totality. Využívalo se absurdních rysů společnosti a ironizování jejího stereotypu. Humor byl velice hořký, prostoupen skepsí a někdy vystupňovaný až do podoby cynického úsměšku.¹²

⁹ LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy: nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton, 2006. Fandom a SF; sv. 1. Trifid. ISBN 80-7254-857-3. s. 16-19.

¹⁰ NEFF, Ondřej. *Něco je jinak: Komentář k české literární fantastice*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1981. s. 7.

¹¹ LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy: nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton, 2006. Fandom a SF; sv. 1. Trifid. ISBN 80-7254-857-3. s. 19-20.

¹² LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy: nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton, 2006. Fandom a SF; sv. 1. Trifid. ISBN 80-7254-857-3. s. 21-22.

Science fiction literatura je dána především obsahovou stránkou, tématy a motivy. Tematické vymezení SF je různorodé. Za společné téma všech prací je považován **člověk a jeho psychické a sociální charakteristiky**, jeho výskyt na různých místech (svět, vesmír aj.).

První téma je lidská **psychologie v užším slova smyslu**. Námětem, který čerpá z lidské psychiky, se zabíral ve svém díle *Minehava podruhé*, *Einsteinův mozek* aj. spisovatel Josef Nesvadba.

S tématy psychologickými mají mnoho společného i **sociologická** témata. Autoři ve svých dílech zkoumají psychiku společenskou, kolektivní, řeší vztahy mezi jejími členy. Objevují se také témata **ekologická**. To je patrné v SF dílech Vladimíra Párala (například *Válka s mnohozvířetem*).

K dalším klasickým tematickým okruhům SF patří **kosmická SF**. Velmi populární jsou především kosmické cesty na mezigalaktických lodích, navazování kontaktů s mimozemskými civilizacemi.

V sci-fi literatuře mají významnou roli témata **etická**. Zaobírají se odpovědností člověka za jeho činy, významu nabývá etika ve vědeckém výzkumu. Vědci by měli být zodpovědní za vynálezy a objevy a předpokládat i negativní důsledky pro lidskou společnost. Objevují se pochybnosti, zda lidská společnost je dostatečně zralá k vytváření tzv. umělé inteligence a k výrobě umělých lidí.

S rozvojem informačních technologií se v průběhu 80. let 20. stol. objevila tematika **počítačové SF**. Častým motivem jsou zde hackerské útoky na společnost (Jan Janda: *Hacker*). Děj se většinou odehrává v undergroundovém prostředí (Miroslav Žamboch: *Líheň*).¹³

2.5. Významní čeští autoři současné science fiction

Jiří W. Procházka

Narodil se 18. srpna 1959 v Kutné hoře. Studijní léta prožil v Kutné Hoře, kde vystudoval gymnázium. Nástavbové studium se zaměřením na počítače absolvoval ovšem v Mladé Boleslavi. Počátkem 80. let začal pracovat jako programátor VÚSE Běchovice. V letech 1983-1988 působil nejprve po dobu dvou let jako pomocný tiskárenský dělník, a poté jako

---

¹³ LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy: nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton, 2006. Fandom a SF; sv. 1. Trifid. ISBN 80-7254-857-3. s. 22-27.

pomocný skladový dělník. Na konci 80. a počátkem 90. let pracoval jako programátor v LBD Praha. V současnosti je soukromým podnikatelem.

Jeho první literárním pokusem v oblasti české SF byla krátká povídka *Zpráva o původu českých vltavinů*, která se objevila na konci 80. let 20. stol. Již počátkem 90. let vychází jeho první dobrodružný román na pomezí science fiction a fantasy *Ken Wood a meč krále D`Sala* (1991). Toto dílo bylo oceněno cenou Ludvík. V roce 1992 bylo vydáno pokračování s názvem *Ken Wood a perly královny Maub*. Povídky v díle *Tvůrci času* (1991) jsou ovlivněny kyberpunkovým subžánrem, kterému se autor příležitostně věnuje dodnes. V roce 1996 vychází uzavřená trilogie *Hvězdní honáci*, výpravná galaktická space opera, za kterou byl oceněn Cenou Akademie sci-fi, fantasy a hororu. V roce 2005 vymyslel společně s Miroslavem Žambochem dobrodružnou knižní science fiction řadu s názvem *Agent JFK*. V současné době je autorem šesti dílů této řady. Kromě románové tvorby se podílel také na sestavení sborníků *Rigor Mortis* a *Je dobré být mrtvý* a také na antologii *Punk Fiction*. Je rovněž přispěvatelem do časopisů *Pevnost*, *Ikárie* aj.

Vilma Kadlečková

Narodila se 27. května 1971 v Praze. Vystudovala střední ekonomickou školu a následně Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. V roce 1994 získala místo jako redaktorka a překladatelka v nakladatelství Harlequin. Počátkem 90. let se podílela na vzniku hry *Dračí doupe*. V současné době žije v Praze a pracuje jako překladatelka. Je vdaná a má tři děti.

Její literární tvorba se pohybuje na rozmezí fantasy a science fiction. První literární pokus se datuje do roku 1984, kdy napsala pětidílné sci-fi pokračování fan fiction příběhu *Tři mušketýrů*, který později přepracovala a rozšířila. Od roku 1987 se její povídky (*Tři z Akroné*, *Rosa Mathiella*, *Svět je zlatý důl pro toho, kdo z něj umí brát*) úspěšně účastní literárních soutěží a objevují se také ve fanouškovských časopisech tzv. fanzinech. V roce 1990 vychází její první román *Na pomezí Eternaalu*, za který byla oceněna Mlokem za první místo v soutěži O Cenu Karla Čapka. Tento román byl úspěšný a oceňovaný díky kompletnímu fiktivnímu světu s vlastním jazykem a dějinami, který autorka dokázala vytvořit. Románová prvotina je součástí cyklu *Legendy o argentitu*. Do tohoto cyklu dále patří sbírka povídek *Jednou bude tma* (1991), romány *Meče Lorgan* (1993) a *Stavitelé věží* (1994), novela *Lunapark Luna* (2010) a také druhé vydání románu *Na pomezí Eternaalu – Legendy o argentitu* (2010), který byl rozšířen o další povídky z argentitového vesmíru. V roce 2000 vychází fantasy román *Pán všech krůpějí* a o sedm let později sbírka science fiction povídek

z českého prostředí *O snovačce a přemyslovi* oceněná cenou Akademie SFFH. Dalším literárním počinem je dílo *Tajná kniha Šerosvitu* (2011). Jedná se o knížku pro děti sepsanou společně s několika autorkami fantastiky. Také přispěla do antologie *Starýma očima, za tisíc let* (2012). Jejím nejnovějším literárním projektem je románová sága s názvem *Mycelium*. Ságu tvoří pět románů, které na sebe navazují a pojí se v celistvý příběh. Prozatím jsou vydány dva díly *Mycelium I: Jantarové oči* (2013) a *Mycelium II: Led pod kůží* (2013).

Miroslav Žamboch

Narodil se 13. ledna 1972 v Hranicích na Moravě. Absolvoval gymnázium v Bílovci a svá vysokoškolská léta strávil na ČVUT v Praze, kde vystudoval Fakultu jadernou a fyzikálně inženýrskou obor Materiálové inženýrství. V současné době je zaměstnán v Ústavu jaderného výzkum v Řeži u Prahy. Mezi další jeho záliby kromě psaní patří judo, jízda na kole a jiné extrémní sporty. Miroslav Žamboch patří mezi nejúspěšnější a nejaktivnější autory české fantasy a science fiction posledního desetiletí.

Svůj první literární počín, povídku *Vůně stroncia*, napsal již v 17 letech. Nebyla ovšem nikdy vydána. První veřejně publikovanou povídkou se stala v roce 1993 *Zpověď válečníka*. V roce 2000 vyšla první kniha s názvem *Poslední bere vše*. Jedná se o soubor tří novel (*Dlouhý sprint, Poslední bere vše a Pouštní škorpión*). Miroslav Žamboch je autorem tří knižních sérií. První z nich je o hlavním hrdinovi jménem Koniáš. V roce 2001 vychází fantasy román *Na ostřích čepelí*, kde se objevuje Koniáš poprvé jako hlavní postava. Dále se do této série řadí soubor povídek *Ostří ocelí* (2002), *Muž na stezce* (2008), novela *Konec vlka samotáře* (2005) a fantasy román *Vlk samotář* (2008). Druhou sérii pojí příběhy hlavního hrdiny jménem Bakly. V roce 2003 vyšel první a zatím poslední fantasy román *Bez slitování* s již zmíněným hlavním hrdinou. Další knihy s tímto hlavním hrdinou jsou *Návrat zabijáka* (2005), *Anděl bez slitování* (2006), *Holýma rukama* (2007), *Čas žít, čas zabít* (2010). Třetí knižní sérii *Agent JFK* vymyslel společně s J. W. Procházkou. Do této série přispěl velkým množstvím knih např. *JFK 6 – Se smrtí v zádech* (2006), *JFK 7 – Hořící andělé* (2006), *JFK 22 – Vincent Vega* (2009) aj. Kromě jiného je autorem knih nezařaditelných do uvedených sérií. V roce 2004 vychází sci-fi *Megapolis* a také první díl z dvojdílného románu *Líheň I: Smrt zrozena v Praze*. O rok později vychází pokračování *Líheň II: Královna smrti*. Hlavní hrdinkou příběhu je studentka Marika Zaháňská, která náhodně narazí na mladého muže, jenž jí pomůže z nesnází. Věci se náhle dávají do pohybu a Marika se v průběhu několika hodin dostává mezi nekompromisní americkou rozvědku a rusko-českou mafii. Toto dílo bývá

velice často srovnáváno právě s dílem Jiřího Kulhánka. Mezi další jeho úspěšné knihy se řadí např. *Maverick – Pěšec na odpis* (2006), *Drsný spasitel* (2007), *Ve službách klanu* (2013) aj.

Ondřej Neff

Narodil se 26. června 1945 v Praze. Jeho otec byl známý spisovatel Vladimír Neff. V roce 1969 absolvoval Fakultu sociálních věd a publicistiky Univerzity Karlovy v Praze. Prošel mnohá zaměstnání. Již během studijních let pracoval v rozhlase. V roce 1970 získal pozici v oddělení propagace nakladatelství Albatros. O čtyři roky později změnil své působiště na obchodní dům Kotva, kde zastával obdobnou pozici. Po roce začal pracovat jako fotograf v Ústředí lidové a umělecké výroby. Od roku 1979 se věnoval novinářské činnosti. Nejprve působil jako redaktor v Mladé frontě a v roce 1987 se stal redaktorem literárního týdeníku Kmen. Počátkem 90. let se stal znovu zaměstnancem deníku Mladá fronta Dnes a nastoupil na pozici šéfredaktora a autora víkendové přílohy. V tomto období založil SF měsíčník Ikarie a zároveň působil jako jeho šéfredaktor. Od poloviny 90. let se stává spisovatelem, publicistou a také scénáristou na volné noze. Je zakladatelem internetového deníku Neviditelný pes, kam pravidelně přispívá svými postřehy. V roce 2002 spoluzaložil Institut digitální fotografie, který vydává internetové deníky a knižní publikace zaměřené na fotografii. Ondřej Neff je právem považován za jednu z nejvýznamnějších osob oblasti české SF.

Jeho první knižní počín nese název *Podivuhodný svět Julese Verna* (1978). Jedná se o monografii Julesa Verna, kterou v roce 2005 přepracoval a vydal pod názvem *Jules Verne a jeho svět*. Další knihy z jeho literárních počátků jsou věnovány mládeži: *Holky se perou jinak* (1978), *Klukoviny a tátoviny* (1980), *A včely se vyrojily* (1983). Zájem o fotografie se projevil tím, že vydal populárně naučnou publikaci *Tajná kniha o fotografii* (1981). Díky zájmu o J. Verna započal své dílo v oblasti SF. Jeho články, publikované v časopise Zlatý máj, mířily právě do oblasti české SF. V roce 1981 vychází důležitá kniha *Něco je jinak*, která mapuje oblast české SF. Chronologicky popisuje vývoj od J. A. Komenského a jiných děl rané fantastiky až k moderní podobě žánru. O dva roky později dochází k doplnění zmíněné knihy dílem *Tři eseje o české sci-fi* (1985). V téže době uskutečnil sérii přednášek o historii americké SF, což vedlo k tomu, že v roce 1987 sepsal společně s Alexandrem Kramerem historii světové SF *Všechno je jinak*. Tvorbu beletristickou započal kolem roku 1983, kdy publikoval povídky (*Petr a Lucie, Jak přišla Lali o zapalovač aj.*) ve fanzinech a některé zaujaly místo v antologiích (*Lidé ze souhvězdí lha, Železo přichází z hvězd*, 1983). Jeho první román nese název *Jádro pudla* (1984). Jedná se o příběh hlavního hrdiny Rada Haagera, který

putuje po planetě Mars. Později se dočkal také pokračování formou dvou knih *Čarodějův učeň* (1989) a *Šídlo v pytli* (1991). V roce 1985 vydává první samostatnou sbírku *Veje naruby*, které se dostalo pozitivního ohlasu hlavně díky povídkám *Bílá hůl ráže 7.65*, *Největší vodvaz v dějinách svangu* a *Hádanka*. Sběrka byla oceněna cenou Ludvík. Mezi další jeho sbírky patří např. *Čtvrtý den až navěky* (1987), *Zepelín na Měsíci* (1990), *Vesmír je dost nekonečný* (1991) a další. V roce 1988 a 1989 vydává romány *Měsíc mého života* a *Pole šťastných náhod*. Roku 1992 vychází knižně první díl trilogie *Milénium: Země ohrožená*. Jedná se o dobrodružnou sci-fi s prvky mystiky. Obrazem je svět nedaleké budoucnosti, který je změněn probíhajícími válkami a bojem korporací. Další díly nesou název *Milénium 2: Země bojující* (1994) a *Milénium 3: Země vítězná* (1995). V roce 1997 vychází dílo *Reparátor* a v roce 1998 zajímavý román *Tma*, kde se zabývá lidskou společností po totálním výpadku elektřiny. Kniha byla oceněná cenou Akademie SFFH a dočkala se také přepracování pod názvem *Tma 2.0* (2003). Asi po čtyřech dalších letech jde do tisku *Rock mého života* (2006), volné pokračování díla *Měsíc mého života*. O rok později přispívá do knižní série *Agent JFK* dílem *Agent JFK 10: Jeruzalémský masakr motorovou pilou* (2007). Zatím poslední román nese název *Hvězda mého života* a vychází v roce 2009.

Tvorba Ondřeje Neffa je velice rozsáhlá a v mnohém přesahuje oblast science fiction a fantasy. Je autorem například scénářů ke komiksům Káji Saudka, řady rozhlasových her a také překládá. Převyprávěl i mnohá díla Julese Verna.

3 Jiří Kulháněk

3.1. Život

Jiří Kulháněk, jméno, které na české SF scéně vyvolává spoustu rozporuplných reakcí. Jedni jeho díla vychvalují do nebe a považují ho za mistra ve svém oboru, druzí nemají pro jeho tvorbu pochopení a označují ji za brak. Jedno se mu ale upřít nedá – je nejprodávanější český sci-fi autor.

Jiří Kulháněk je poněkud tajuplná osoba. Bedlivě si střeží své soukromí a poměrně nerad o něm prozrazuje informace. Rozhovory poskytuje zcela výjimečně, a když už občas nějaký umožní, obvykle v nich moc sdílný není. Na otázky většinou odpovídá stroze, nepřímou nebo s ironií jemu vlastní. Obecně je považován za introverta, který nerad vystupuje na veřejnosti. Ostatně to vystihuje také jeho přezdívka, kterou si vysloužil kombinací jeho autorského stylu a povahy – introvertní řezník. Můžeme se jen domnívat, jestli autor vytváří záměrně kolem sebe bariéru a bere ji jako součást své tvorby, nebo je opravdu takový introvert. Je známo, že jediná možnost, jak se s ním spojit, je přes emailovou schránku. Tu ovšem po určitém čase obměňuje. Na otázku z rozhovoru pro server Gorila.sk, zdali se vyhýbá společnosti, odpovídá „*Já se nikomu nevyhýbám. To je fáma, kterou o mně šíří lidé, kterým se mne nepodařilo zastihnout.*“¹⁴

Dalo by se říci, že celá jeho osoba je vlastně opředena záhadou. Nikdo totiž o jeho životě pořádně nic neví. Tohle tajemno vytvořené kolem osoby J. Kulhánka považují vedle jeho tvorby za důvod, který způsobil to, že došlo ke vzniku jakéhosi „kultu“ fanoušků obdivujících jeho tvorbu. Jiří Kulháněk má nesmírné množství příznivců, a to nejen mezi čtenáři SF, ale také mezi lidmi, kteří běžně fantastiku nečtou. Patří mezi autory, jež se užíjí pouze psaním, což je na české SF scéně jev poměrně nevídaný.

Autorův styl psaní je specifický. Oslovil obrovskou masu čtenářů a prorazil jím na poli české SF. Jeho styl si vysloužil jednoslovné pojmenování tzv. „kulhánkovština“. Stal se inspirací pro mnohé autory. Kulhánkův styl psaní napodobovalo poměrně velké množství autorů, a to dokonce takové osoby v žánru jako Miroslav Žamboch.

---

¹⁴ KRÁLOVÁ. *Jiří Kulháněk: Upíři jsou sebestředná banda*. Gorila.sk. [online]. 2011 [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: <http://www.gorila.sk/clanok-1644/jiri_kulhanek_upiri_jsou_sebestredna_banda>

Jak jsem se již zmínil, podstatných a hlavně pravdivých informací je kolem osoby Jiřího Kulhánka opravdu pramálo. Všeobecně je známo, že se narodil 31. prosince 1967 v Brandýse nad Labem. Svá studijní léta strávil na SPŠS v Liberci. Z jednoho jeho rozhovoru plyne, že do svých 23 let žil v Harrachově. Než se stal spisovatelem na plný úvazek, živil se jako technik. V současnosti žije v Praze. Je svobodný. Jeho zálibou je samozřejmě čtení. Mezi své oblíbené autory řadí například S. Kinga, J. W. Procházku, Jaroslava Velinského, Ludvíka Součka, Ondřeje Neffa. Sám sebe označuje jako vášnivého motorkáře – miluje jízdu na motorce. Také má rád staré Japonsko. Mezi oblíbené pití řadí tequilu, whiskey, pivo, víno, bylinkový čaj a z jídla tortily a čínské speciality. Jeho oblíbeným ročním obdobím je podzim. V neposlední řadě sleduje filmy a filmovou produkci, obzvláště pak Quentina Tarantina, ke kterému bývá často přirovnáván. Sám již v minulosti tvrdil, že koketoval s myšlenkou napsat filmový scénář, ale že v České republice není bohužel režisér, který by byl schopný něco „pořádně tvrdého“ natočit. Mezi věci, které nemá rád, řadí lidskou závist, komunismus a paradoxně debatu nad svým dílem.

3.2. Dílo

Začátky tvorby Jiřího Kulhánka se datují ke konci 80. let 20. století. Významným rokem se pro něho stává až rok 1994, kdy vychází první povídková sbírka *To je přece nesmysl*. Jedná se o směs sci-fi, fantastiky a hororu. Obsahuje povídky *To je přece nesmysl*, *Svůj život*, „*Tak tedy – HEIL HITLER – ty svině*“, *Spojení v Bohu*, *Reportáž psaná ve svěřací kazajce* a *Instant*, ta bývá označována za nejzdařilejší a získala Cenu Karla Čapka. Můžeme v ní nalézt ohlasy na bratry Strugacké a Michaela Endeho (kniha *Děvčátko Momo a ukradený čas*). Dalším počinem v tomto roce byly povídky *Je 7.00, pro dnešek nejvyšší čas zabít svého prvního policajta*, která vyšla v časopise *Ikarie* (1994) a *Smrt je nejlepší lékař* vydaná ve sbírce *Zámek Naděje*. Tu publikoval společně s Danielem Jermanem. O rok později vychází v časopisu *Ikarie* fantasy povídka *Soumrak* (1995) a také první román *Vládci strachu*, který se umístil na třetí pozici v kategorii česká a slovenská kniha Ceny Akademie SFFH. Léta 1996-1997 jsou pro autora velice úspěšná. Nejprve vychází první díl románu *Cesta krve Část I – Dobrák* (1996) a poté *Cesta krve Část II – Cynik* (1997). Obě části byly zcela vyprodány (ostatně jako kniha *Vládci strachu*). Jiří Kulhánek je později označil za nepovedené a odmítl povolit jejich dotisk. Během let se cena románů vyšplhala na poměrně vysoké částky, jsou velmi žádané a dnes se tato díla prodávají za několikanásobky původní ceny na různých aukčních a inzertních serverech. Obě části byly ohodnoceny cenou Akademie SFFH. Toto

dílo je dodnes mnohými považováno za nejlepší. Je natolik oblíbené, že se dočkalo i třetího pokračování, ale bohužel ne z pera Jiřího Kulhánka. V roce 1999 se objevují první dva díly *Čas mrtvých* a *Hardcore* ze čtyřdílné románové série *Divoci a zlí*. O rok později pak zbylé dva *Temný prorok* a *Kříže* (2000). Dvoudílný román *Noční klub*, vydaný v letech 2002-2003, se řadí mezi nejúspěšnější díla Jiřího Kulhánka. Dokonce byl přeložen i do angličtiny a je prodáván v zahraničí. V roce 2006 vychází román *Stroncium*, který vyvolal mezi fanoušky i kritiky řadu rozporupných reakcí. Sám autor se k tomu vyjádřil tak, že to očekával a bylo to jeho záměrem. O rok později vznikla brožura *Povídky* (2007). Patří sem povídky *Je 7.00, pro dnešek nejvyšší čas zabít svého prvního policajta* a *Trojúhelník*. Obě pocházejí z autorovy dřívější tvorby. Zatím posledním knižním počinem je fantasy román s názvem *Vyhliídka na věčnost* (2011). Ten dosahuje podle názorů kritiků i fanoušků autorova standardu.

4 Interpretace a analýza románu *Vládci strachu*

Kniha *Vládci strachu* je autorova prvotina z oblasti románové tvorby. Byla vydána v roce 1995 v nakladatelství United Fans, a.s. ve spolupráci s Klubem Julese Verna v knižní řadě Poutník č. 18.

4.1. Dějová linie

Příběh románu začíná uprostřed noci na blíže neurčeném místě temné Šumavy. JUDr. Papoušek, na posedu zachumlaný do teplého kabátu, číhá na svou kořist. Když konečně zpozoruje svůj potencionální úlovek, stane se něco neočekávaného. Přes svá mířidla spatří „medvěda“. Došlo ovšem k omylu a my se tak poprvé setkáváme s hlavní postavou celého příběhu – lordem Richardem Adolfem Erickssonem. Do děje vzápětí vstupuje postava Lovce jménem Slizoun Salazar. Již po malé chvilce je více než jasné, že postavy nebudou úplně tak „normální“ smrtelníci. Po skonu doktora Papouška začíná impozantní honička. Adolf prchá na svém terénním motocyklu Kawasaki 750 před Lovcem, který ho stíhá ve svém supersportu. Celé pronásledování končí zdánlivým upálením Lovce v jeho autě. Po incidentu se hlavní hrdina rozhodne schovat v odvodňovací rouře pod silnicí. Jeho myšlenky se začnou upínat do vzdálené minulosti.

Jeho „matkou“ se stala upírka jménem Sigrid. Není ovšem biologickou matkou, ale ženou, která zajistila přeměnu hlavního hrdiny na upíra. Ta se uskutečnila smícháním lidské krve s krví upírů. Upíři nejsou ovšem žádná vraždící krvelačná stvoření. Přeměna z člověka na upíra probíhá téměř vždy z lásky. Jejich vzhled poté zůstane naprosto stejný s výjimkou dvou ostrých, zasouvacích špičáků. Vývoj jejich organismu se zastaví v nejvýkonnějším věku 26 let. Upírství nese znaky téměř absolutní nesmrtnosti, odolnosti vůči nemocem, vyznačuje se několikrát větší silou, než má člověk, a také téměř dokonalými regeneračními schopnostmi a reflexy. Dozvídáme se, že česnek a spánek v rakvi je už dávno překonaná pověra, kterou si v dávných dobách vymysleli lidé. Upírům vadí kromě stříbra také veškeré náboženské symboly a slovíčkaření. Mají z toho husí kůže. S postupujícím příběhem se seznamujeme s počátečním upírím životem hlavního hrdiny. Od způsobu obživy, která tkví v konzumaci krve jakéhokoli teplokrevného živočicha, až po ostatní klady a zápory upířího života. Poprvé také hlouběji poznáváme hlavního hrdinu Adolfa, jenž je živ od 16. století a pochází ze Švédska. Je druhorozeným synem Jarla Olafa Leifa Ericksona zvaného Olaf Drsný, tehdejšího švédského šlechtice. Sigrid Adolfa vycvičila a seznámila ho s jejich úhlavními nepřáteli –

Lovci. Ti jsou vycvičeni a podporováni alchymistou jménem Azzopard, který pravidelně vypisuje odměny za dopadení upírů a lovy na ně financuje. Jeho úmyslem je získat upíří zuby, aby mohl provést prastarý rituální obřad s názvem Formule sedmého zubu, jenž by mu zajistil neomezené schopnosti (např. vládu nad světem, nesmrtelnost). Lovci nejsou obyčejní lidé. Pomocí tajných praktik alchymistů se stávají extrémně odolní. Je velice těžké s nimi bojovat, natož je zabít. Vzpomínky končí prvním Lovem, kdy je dvojice pronásledována po dobu několika let. Nakonec jsou nahnáni do pastí nastražené Lovci. Sigrid připraví Azzoparda o nohy a přitom je postřelena. Uprchnout se podaří pouze Adolfovi.

Děj se pak vrací zpátky do současnosti. Adolf je po šedesáti letech, které strávil ve svém švýcarském bytě, donucen k návratu do Čech. Tuší, že se aktivita Lovců nespustila jen tak náhodou a že se možná jedná o další Lov. Rozhodne se pro cestu do vnitrozemí. Tam odhalí krutou pravdu. Opravdu po něm jdou Lovci samotného Azzoparda a to konkrétně Ammyl. Jeho další zastávkou je Praha. V převleku tuláka se dostane do domu, v němž přebývají bezdomovci a ztracené existence. Seznamuje se zde s Klárou Patočkovou, dívkou, jež odešla z domova za vidinou velké lásky. Její sen se ale neuskutečnil, dostala se do rukou násilníka. Byla nucena k prostituci, a když se nakazila AIDS, skončila na ulici. Adolfova známost s Klárou se prohlubuje. Po několika dnech je Adolf vypátrán Lovci – páterem Crumlym a Slizounem Salazarem. Po strhujícím souboji a úmrtí několika obyvatel „azylového“ domu prchá Adolf spolu s Klárou a ukrývají se. Adolf během úkrytu odhaluje svou pravou tvář upíra a vypráví Kláře celý svůj příběh. Klářin zdravotní stav je velice špatný. Adolf ve svém nitru dospěje k rozhodnutí, že jí daruje život a přemění Kláru na upírku. Ví, že pro přeměnu nemá ovšem žádné bezpečné místo. Proces přeměny je totiž poměrně složitý a trvá zpravidla kolem tří dnů. Rozhodne se k riskantnímu kroku. Kláru zhypnotizuje a přikáže jí vyhledat nejbližší nemocnici. Slibuje jí také, že se pro ni za pár dní vrátí. Protože nemá žádné zbraně ani finanční prostředky, potřebuje navštívit jednu ze svých dávno zřízených skrýší. Nejbližší se nachází v německém městečku Lübecku. Vydává se směrem do Českého Těšína. Při cestě vlakem se v novinách dočítá, že je místním bulvárním tiskem označen za Západočeského řezníka, vraha zodpovědného za veškerý masakr a běsnící vraždění.

Po příjezdu do Českého Těšína se pokusí o krádež Malucha – automobilu. Při činu je ovšem zastaven manželkou polského doktora Leszka Wladowského. Za pár hodin už ale jede s Leszkem směr Lübeck. Ten si totiž usmyslel, že tam Adolfa dopraví a přímo mu vnutil svou pomoc. Cesta jim ubíhá a občas diskutují. Adolf Leszkovi důvěřuje. Po příjezdu do Lübecku navštíví svoji skrýš, získá peníze, zlato a opatří si zbraně. Pobyť v Německu končí přestřelkou

s Lovci v baru TICKET TO SHIT. Leszek umírá a Adolf se ujímá dítěte – kojence, který zůstal opuštěn po smrti Lovkyně jménem Katja Hagmann. Dítě dostává jméno Pumlič. Hlavní hrdina spolu s Pumličem utíká do švédského města Malmö, kde se má setkat se svou tetičkou – upírkou Kirsten. Po příjezdu a následné potyčce s Lovci zjišťuje, že je mrtvá. Rozhodne se tedy k návratu do Prahy.

Po příjezdu pátrá po Kláře. Nejdříve ji nemůže nikde najít, poté ho však napadne vrátit se na místo jejich prvního setkání. Zde objevuje polomrtvou Kláru. Ví, že není na co čekat. Odsaje Kláře trochu krve a poté ji aplikuje zpátky, aby mohla začít její přeměna na upírku. Když se stane upírkou, vysvětlí jí základní schopnosti a dovednosti upírů. Také ji seznamuje s Pumličem, kterého si Klára okamžitě bezmezně zamiluje. Po pár dnech se Adolf rozhodne vyhledat bezpečnější úkryt, v němž by se mohli společně s Klárou a Pumličem na čas usadit. Potřebuje také zajistit dostatečný prostor pro Klářin základní výcvik v otázkách upířího přežití. Po usilovném hledání objevuje hájenku, ve které bydlí František Votočka. Ta se nachází uprostřed lesa na Vysočině. Adolf se vydává za spisovatele, který potřebuje klid na svoji práci, a dohodne s ním možný pobyt. Poté se vrací zpátky do Prahy, aby odvezl Kláru s Pumličem. Už po příjezdu do hotelu tuší, že něco není v pořádku. Vzápětí je přepadnou Lovci. Adolf dává Kláře adresu jejich nové skrýše a přikáže jí, aby tam ihned i s Pumličem odjela. Po impozantním pražském masakru a přestřelce následuje hon na Adolfa. Tentokrát ho nepronásledují jenom Lovci, ale také půlka pražského policejního sboru. Hon končí dopadením Adolfa. Lovci Ammyl, Salazar, Jolkin a Kráječ Ottis povraždí policisty a spolu se zajatým Adolfem odjíždějí na východ republiky. Pod falešnou identitou amerických agentů FBI se jim podaří snadno překonat policejní zátarasy. Cestou dojde k pokusu o záchranu hlavního hrdiny. Během přestřelky mezi neznámým útočníkem a Lovci využije Adolf situaci a usmrtí Ammyla. Jediný přeživší Lovec Slizoun Salazar pak utíká.

Adolf se probírá po několika dnech z bezvědomí a zjišťuje, že neznámým střelcem byl majitel hájenky Franta Votočka, bývalý příslušník Legie. Pár se rozhodne, že minimálně zimu přečkají na Vysočině. Během ní Adolf učí Kláru všem možným dovednostem nutným k jejich přežití. Učí Kláru cizím jazykům, dokonale jezdit na motorce a řídit dvoustopá vozidla. Klára se zdokonaluje v používání nejrůznějších zařízení, softwarů, simulátorů a také se věnuje četbě knih. Zima rychle ubíhá a Adolf rozhodne, že by se měli vydat do Kanady, kde mohou najít lepší úkryt. Adolf odjíždí do Prahy zařídit potřebné věci před odjezdem. Když se vrací zpět k hájence, všimne si na lesní cestě neobvyklého množství stop. Okamžitě vytuší nebezpečí. Dorazí do zdemolované hájovny, nachází ale pouze tělo rozstříleného Františka a vzkaz od

gruppenführera SS H. Müllera, v němž stojí, že unesl Klárku s Pumličem. Heinrich Müller, gruppenführer SS je válečný zločinec, spoluzodpovědný za zřizování koncentračních táborů a masové vraždy, od května 1945 nezvěstný. V současnosti sadistický vrah a hlavně Lovec. Adolf naplněný vztekem chce ihned vyrazit na záchranu Klárky s Pumličem. Rozhodne se nic neuspěchat a na záchrannou akci se řádně připravit. Čas má do nejbližší rovnodennosti, a to podzimní. Rituál Formule sedmého zubu může totiž podle legendy proběhnout úspěšně jen ve dvou okamžicích v roce. O půlnoci jarní nebo podzimní rovnodennosti. Pověřivost starého Azzoparda je proslulá, a proto si netroufne riskovat neúspěch jen kvůli nedodržení termínu.

Adolf se vrací zpátky, blíž k Praze, do Staré Boleslavi. Vytvoří si falešnou identitu a založí exportní firmu. V Praze si pronajme nevelkou halu a koupí starší terénní Tatru 138. Poloha jeho pronajaté haly není náhodná. Sousedí totiž přímo s budovou, pod kterou je ukryt tajný vojenský sklad. Jedná se o rozsáhlý podzemní vojenský komplex obsahující pěchotní zbraně, které Adolf potřebuje získat. Než zmapuje situaci, věnuje se prozatím vylepšování Tatry od automatického ovládání zbraní přes průrazuvzdorné pneumatiky až po vnější pancéřování. Jelikož vylepšování vozidla bylo časově náročnější a do podzimní rovnodennosti zbývaly jen necelé tři měsíce, rozhodne se okamžitě ukořistit potřebné zbraně. Pomocí počítače a ukradených zbraní poté přemění Tatru 138 na bitevní vozidlo. Nainstaluje do ní laserový zaměřovací systém, elektronikou ovládaný rotační kulomet, granátomet a několik automatizovaných zbraní. Dal si také práci se zamaskováním vozidla, aby na Tatře nebylo zvenčí nic rozpoznat. Jelikož potřebuje zachovat svoji novou identitu a zůstat v anonymitě, nakoupí zboží a vyrazí směrem na dálný východ. Ví, že sídlo Azzoparda se nachází v zemi, které se mezi podnikateli přezdívá jako „Poslední země neomezených možností“. Země proslulá mafií, úplatky a zbraněmi, Rusko, v níž nejvyšším zákonem jsou peníze.

Adolf téměř měsíc projíždí celé Rusko a hledá informace, které by ho přivedly na stopu Azzopardova sídla. Po čase zastaví na parkovišti nedaleko Orenburgu. Zde se seznámí s Láďou, českým řidičem kamionu. Při večerní návštěvě baru od něj zjišťuje, že kdysi vezl zboží pro chlapa, co vlastní obrovský pozemek u města Norilsk na východní Sibiři. Adolf dále zjišťuje, že nad areálem poletují helikoptéry a všude se pohybují vojáci s těžkými zbraněmi. Majitele Láďa pravděpodobně neviděl. Profit mu předával německy mluvící brunátný muž s ledově modrými očima v koženém plášti a kožených rukavicích. Adolf ví, že popis odpovídá Heinrichu Müllerovi. Musí okamžitě vyrazit na cestu, protože do podzimní rovnodennosti zbývá přesně pět dní. Město Norilsk je navíc vzdáleno téměř dva a půl tisíce kilometrů a přístupné po špatných silnicích.

Cesta je náročná. Komunikace se s přibývajícím kilometry mění a za Uralem se z nich stává velká odporná bažina. Po třech dnech pomalé jízdy se na Adolfa usmálo štěstí, začalo mrznout. Do podzimní rovnodennosti chybí už jen osm hodin, když Adolf dorazí k pozemku Azzoparda. Téměř ihned po příjezdu se rozpoutá bitva. Adolfova Tatra vybavená automatickým kulometem a granátometem zničí několik vojenských jednotek, bunkrů a helikoptéru. Po průniku do areálu skončí opancěovaná Tatra v kotrmelcích. Adolfovi se podaří uprchnout do lesa. Po setmění se připlíží ke vchodu obrovského betonového bunkru. Byl to pozůstatek řídicího raketového centra z dob SSSR. Jeho velikost je impozantní. Skládá se z několika podzemních pater, odklopné střechy a také přistávací plochy. Paralelně sledujeme i chování Azzoparda, prastarého, vysušeného muže sedícího v invalidním vozíku. Je obklopen Lovci – Slizounem Salazarem a páterem Crumlym. Mezitím se Adolf napojí na počítač a vyřadí některé zabezpečovací systémy. Poté je vojáky zatlačen do nižších pater, a když se snaží utéct, přepadnou ho Azzopardovi váleční psi. Adolf nevěřícně zírá, protože vidí Sigríd s jeho dalšími „bratry“. Ruce mají spoutané stříbrnými pouty. Jejich výraz je naprosto nepřítelny. Zvuky, které vydávají, jsou podobné psímu vrčení. Po jejich útoku Adolf na chvíli upadne do bezvědomí. Probouzí se spoutaný v místnosti, v níž je také Azzopard s Lovci. Adolf se dozvídá, že Sigríd nikdy neumřela a že z ní a jeho bratrů byli vycvičeni váleční psi. Vzápětí H. Müller přiveze spoutanou Kláru na pojízdné posteli, mučí ji a chce ji zabít. Vtom zakročí páter Crumly. Odkopne Müllera, převrátí vozík s Azzopardem a mečem přesekne Adolfovi pouta. Adolf popadne pojízdnou postel i s přivázanou Klárou a dá se na útěk. Zuboženou Kláru osvobodí. Chybí jí však jeden upíří zub a je velmi zesláblá. I přesto je rozhodnuta najít Pumlíče. Adolf se mezitím pokusí vyhledat Azzoparda, aby překazil jeho rituál. Při hledání v obrovském komplexu se utká v souboji s Müllerem, kterého zabije. Těsně před svou smrtí mu Müller vyradí, kde se Azzopard nachází. Když vstoupí do úkrytu, vidí, že rituál Formule sedmého zubu je již v plném proudu. Azzopard sedí na kovové židli a světlíkem na něj dopadá proud stříbrného měsíčního světla. V dlaních má sedm dlouhých, jehlovitých nožů a na pultu přichyceném k jeho židli leží vyhublý Pumlič. Klára se svíjí v rohu místnosti. Adolf na svítícího, částečně proměněného Azzoparda zaútočí mečem a osvobozuje Pumlíče. Poté do Azzoparda ještě vyprázdní zbytek střeliva a po silném nárazu do dveří upadá do bezvědomí.

Když se Adolf poprvé probere, je slabý a nemůže pořádně mluvit. Všimne si, že se nachází na palubě vrtulníku. Až po čtyřech dnech nabývá úplného vědomí. Dozvídá se, že Klára zastavila Azzoparda pomocí krve z ruky vojáka, který se ji pokoušel zadržet. Nevinná krev

mohla Azzoparda změnit v nadčlověka, žoldácká krev ho naopak změnila zpět na smrtelníka. Po těžkém boji a dlouhém pronásledování odlétají do Kanady.

Děj je přímočarý a jednoduchý. Charakter postav je nedotčen jakoukoli změnou. Po celou dobu jsou typické svými jednoznačnými postoji a zařazením, buď jsou kladné, nebo záporné. Hlavní hrdina Adolf vzbuzuje ve čtenáři sympatie svým vztahem ke Kláře a malému dítěti. Snaží se oba za každou cenu zachránit. Vtipným glosováním často komentuje a zlehčuje dramatické situace, čímž čtenáře pobaví a přitahuje jejich pozornost. Originální jsou původní identity postav. Setkáváme se zde s upírem, který je původně švédským šlechticem pozdního středověku a díky nesmrtelnosti neustále přežívá. Symbolizuje dobro. Neméně zajímavé je začlenění postavy příslušníka SS Müllera. Ten je představitelem zla a jeden z hlavních protivníků upírů. Pozornost čtenáře je v neposlední řadě přitahována atraktivní ilustrací na obalu knihy. Román končí šťastně, zlo je poraženo a hlavní hrdina vítězí. Na základě těchto uvedených rysů je možné konstatovat, že se jedná o brakovou literaturu.

4.2. Stavba díla

Analyzovaný román je dílem prozaickým. Název díla *Vládci strachu* je tajuplný a spisovatel ho v autorské poznámce vysvětluje takto: „*Ptali se mne lidé, proč se tato kniha jmenuje Vládci strachu, a kdo že to ti Vládci vlastně jsou. Upíři? Alchymisté? Lovci? A protože ten název není z mé hlavy, poprosil jsem o vysvětlení toho nejpovolnějšího: Někteří v ostatních rádi budí strach – to jsou hlupáci. Jiní se přes svůj strach nikdy nedokáží přenést – to jsou zbabělci. Všichni ostatní, kteří v sobě (alespoň občas) dokáží hlupáka i zbabělce potlačit, jsou Vládci strachu. Tato vláda se ale vždy týká jenom nás samotných. R. A. Ericksson*“¹⁵

Román obsahuje 281 stran a je rozdělen do 23 kapitol označených pouze číslicemi. Text je členěn do malých částí navazujících na sebe. Krátká segmentace textu způsobuje dramatičnost a spádovost děje. Kniha neobsahuje úvod ani doslov. Vyjma kresby na obalu, kterou vytvořil Luis Royo, neobsahuje žádné jiné ilustrace.

Začátek díla je náhlý, čtenář je okamžitě vtažen do děje. Konec příběhu je uzavřený.

Kompozice je chronologická, doplněná občasnou kompozicí retrospektivní, v níž je dějový příběh hlavního hrdiny prokládán vzpomínkami. Ty jsou využity k objasnění předchozích souvislostí, prožitků hlavního hrdiny a také k popisu základních upířích vlastností a dovedností. Příklad retrospektivní kompozice: „*Sigrid mě naučila jíst, skrývat své schopnosti*

---

¹⁵ KULHÁNEK, Jiří. *Vládci strachu*. Praha: United Fans, 1995. 281 s. Poutník; č. 18. ISBN 80-85892-15-4. s. 281.

*před normálními lidmi a hlavně skrývat sebe. Nikdo nesměl získat ani stín podezření, že jsem nějak odlišný. I když právě to bylo nejobtížnější. Jako druhý dědic rozsáhlého a bohatého panství jsem byl pod přísným, byť nenápadným dohledem: zkoumavé pohledy sluhů a učitelů, ještě zkoumavější (a vyzývavé) pohledy dvorních dam, jimž se naprosto nelíbila každá minuta, kterou jsem trávil se Sigrid. Nejnápadnější bylo, že jsem přestal jíst. Má divoká žravost byla dříve téměř proslulá. Teď jsem měl při pohledu na opečené růžovozlaté selátko pocity skoro stejné, jako při pohledu na nějaký zajímavý kámen – hezké, ale nemotivující.*¹⁶

Prožitky postav jsou velmi přesvědčivé a na recipienta působí spíše ponurým dojmem. V díle je obsažena jedna hlavní dějová linie. V průběhu děje můžeme objevit jistou schematičnost. V celém příběhu dochází ke střídání několika fází, které autor využívá jako šablonu. V první řadě se jedná o výskyt části, která se dá pojmenovat vcelku příznačně – akce. Ta je většinou rozsáhlá a podrobně vylíčena. Na ní ostatně stojí téměř celý obsah knihy. Hlavní hrdina v ní bojuje s nepřáteli a následně se dává na útěk. V další části následuje posun v dějové linii. Čtenář se nové informace dozvídá od hlavního hrdiny, který mu je ve vhodné příležitosti sděluje, nebo je zjišťuje společně s hlavním hrdinou, čímž dochází k dějovému posunu. V této pasáži se obvykle setkává s novými postavami, které jsou většinou epizodní. Poté následuje další část, v níž se uskutečňuje hrdinův přesun do jiného prostředí. V konečné fázi jsou popisovány nejen přípravy na následující akci, ale i život hrdinů v úkrytu.

Spisovatel také dokáže zdařile stupňovat napětí, což je typické pro většinu akcí: *„Nebe bylo jak modrý kýč z pohlednice, bílé obláčky jako nadýchaná šlehačka a hřejivé slunce se sklánělo k obzoru, podobné zlatému talíři. Byl jsem rád (přímo šťasten), že se Klára s odjezdem smířila tak rychle; začínal jsem mít v hájovně divný pocit – ne snad kvůli Františkovi, mě má rád a Kláru s Pumlíčem přímo miluje – ale nedávným Lovem zostřené instinkty mi nějak nedávaly pokoj. To pátrání ustalo až moc snadno. Odbočil jsem z dálnice a začal se proplétat rozbitou asfaltovou silničkou, klikatící se lesem podle potoka. Volant hřál do rukou, mé pohvizdování se mísilo s vrčením motoru. U odbočky na lesní cestu k hájovně jsem si pískat přestal. Motor divoce zaječel, jak má noha zadupla pedál do podlahy, a protestující LANDLORD začal divoce skákat po kořenech a výmolech. V blátivé kaluži u odbočky bylo příliš mnoho stop po autech. František ležel za rozstřílenou lavicí, vedle na kusy rozbité pece. V tom, co zbylo z jeho těla, jsem ho poznal jen podle zkrvavených vousů a zohýbané protézy.*¹⁷

¹⁶ KULHÁNEK, Jiří. *Vládci strachu*. Praha: United Fans, 1995. 281 s. Poutník; č. 18. ISBN 80-85892-15-4. s. 21.

¹⁷ KULHÁNEK, Jiří. *Vládci strachu*. Praha: United Fans, 1995. 281 s. Poutník; č. 18. ISBN 80-85892-15-4. s. 210.

Vyskytuje se zde černý humor, odlehčené násilí a popis zbraní a techniky. Hlavní hrdina vypráví svůj příběh kombinací ich-formy s přímou řečí postav.

4.3. Témata

Za hlavní téma románu lze považovat nelehký život upíra v nepřiliš vzdálené budoucnosti. Konkrétně jde o pronásledování hlavního hrdiny Adolfa Lovci, jež jsou financováni mocným alchymistou Azzopardem. Ten usiluje o získání sedmi upířích zubů potřebných k provedení prastarého rituálu.

Na upírství pohlíží Jiří Kulhánek velice důvtipně a inovativně. Mění zaběhlé tendence v oblasti upířské tematiky. Česnek a spánek v rakvi? To je v případě novodobých upírů už dávno překonaná pověra. Kříže a náboženské symboly? Z těch mají pouze husí kůži. Jediným opravdovým protivníkem je stříbro a zbraně z něj vyrobené. Velice zajímavé je spojení upírství a AIDS. *“Dobrý den, pane, dobrý den!” zahalekal po chodbě, “slečna Patočková se zdá být zdravá, úplně zdravá. Sakra, jak jste to moh’, sakra chlape, tak přesně vědět?!” Mnohmluvně jsem pokrčil rameny. “Vyléčené AIDS...!!! Víte kolik by to mohlo zachránit životů? Jestli existuje lék a jestli vy ho znáte, tak...!” doktor mě nesmlouvavě odvlékl do kanceláře a zarazil do křesla. Sám zůstal stát – vypadal jako anděl spásy a z očí za brýlemi mu zářilo něco mezi nadějí, nevírou a vztekem. “Co tak, doktore? Promiňte, vím, že jste lékař, ale... Ale znáte to heslo: ,AIDS je neštěstím pro člověka, ale spásou pro lidstvo‘? Víte, že AIDS je jediným opravdu fungujícím regulátorem populační exploze? Podívejte se tady na to... no, ty lokální nepokoje na Severu. A teď si představte tu už tak nekonečnou Africkou válku, exodus z jihovýchodní Asie...” “Dost!” skoro vykřikl lékař Malíček. Byl zjevně z hloubi duše pobouřen. Lidé se prostě nikdy nesmíří s tím, že humanismus je v podstatě strašně pokrytecký. Vždy vytáhnou Hitlera a jakýkoliv rozdílný názor jím zatlučou hluboko do země. A nejhorší na tom je, že mají pravdu. “Poslal jste, doktore, taky tisíc korun do Afriky? Co? Poslal? Zachránil jste tím jednu malou holčičku. Ta bude mít za deset let – ve čtrnácti – dvě děti. Pak zemřou všichni tři společně.” “Protože nikdo nepošle další peníze!” “Ne tak přesně: protože tou dobou už tady nikdo další na posílání dalších peněz nebude,” namířil jsem mu prst pod nohy. “Peníze..., jak nám dělají ten svět jednoduchým. Proč se, doktore, neseberete a nejedete tam léčit, doktore?! Sám asi víte nejlíp, že tam lékaři prostě nejsou, a jak zoufale je potřebují – a to na obyčejným penicilínem léčitelné nemoci. Nesvědčilo by to vaší kariéře? Nejsou na to finance?! Ále...!” Mávl jsem rukou – tentokrát viditelně ubližuji nepravému. “Ten lék – nejen na AIDS co znám, to není vítězství. Někdy si*

*říkám, že právě naopak. "Doktor se ode mne odvrátil, a když jsem si spící Kláru odnášel, ani se nerozloučil. Třeba se styděl."*¹⁸

Také vztahy mezi upíry a jejich zdrženlivost vůči obyčejným lidem jsou originálně předkládány. Upír je v Kulhánkově podání jednoduše kladná postava s morálními zásadami, které je bohužel nucena vlivem okolních událostí porušovat. Nenahání strach a vzbuzuje veliké čtenářské sympatie. To přináší inovaci a potlačení klišé o upírech jakožto ryze negativní postavy. V pasáži, v níž se Adolf seznamuje s životním příběhem Kláry, nastíní Kulhánek částečně problematiku dospívání spojenou s naivním pohledem dívek na svět. Nechybí zde ani citové prožitky mezi hlavními protagonisty.

Hojně se vyskytujícím tématem jsou zbraně. Kulhánek popisuje poměrně detailně typy zbraní a technického vybavení, které jsou reálné nebo jsou na realitě založené.

4.4. Postavy

Typologie postav v románu *Vládci strachu* je strohá. U většiny se popis soustředí pouze na vnější charakteristiku. Ta je obvykle omezena na několik detailů týkajících se jejich vzhledu a charakteristických vizuálních rysů. Chybí u nich popis vnitřních pocitů. Výjimku tvoří pouze postava hlavního protagonisty, u něhož sledujeme v průběhu děje jeho vnitřní rozpoložení. V románu se vyskytují dva typy postav. Smrtní, to jsou lidé, a téměř nesmrtelní, to jsou Lovci a upíři.

4.4.1. Hlavní postavy

Richard Adolf Ericksson

Je hlavní postavou románu a zároveň spojujícím článkem celého příběhu. Jedná se o švédského šlechtice pocházejícího z 16. století. Je druhorozeným synem panovníka Olafa Drsného. Jeho „matkou“ je Sigrid, jež ho přeměnila na upíra. Adolf je ryze kladnou postavou. K násilí se většinou uchyluje jen v nevyhnutelných případech. Má určité morální zásady a názory, které je nucen ovšem v některých situacích porušit. Jako upír je zdrženlivý před okolním světem. Musí se mít pořád na pozoru před Lovci. Na své okolí působí „tvrdým“ dojmem, ale ve svém nitru občas dokáže projevit i špetku nějakého citu. Vnější charakteristika však téměř neexistuje. Známo je pouze to, že je poměrně vysoký. Vnitřní pocity pak odhaluje v průběhu děje v závislosti na konkrétní situaci. Charakteristickým

---

¹⁸ KULHÁNEK, Jiří. *Vládci strachu*. Praha: United Fans, 1995. 281 s. Poutník; č. 18. ISBN 80-85892-15-4. s. 160-161.

znakem této postavy je cynismus, dokonce i v dramatických chvílích. „Uvnitř Klářina pokoje byl cítit střelný prach, pot mnoha lidí, cigaretový kouř a krev. Na podlaze přibyly dva křídové obrysy s rozhozenýma rukama, a rudá lilie, vykvetlá z obsahu Jarouškovy hlavy, už zaschla a zčernala. Tak přece jen v sobě měl něco krásného, cynik se kdesi ve mně opět probudil.“¹⁹

Klára Patočková

Je asi dvacetiletá dívka pocházející odněkud ze severu Čech. Hlavní hrdina se s ní poprvé setkává v „azylovém“ domě v Praze. Je to vyzáblá plavovlasá dívka ve vytahaných šatech páchnoucí lacinou voňavkou. Klára nemá v životě štěstí. Jako mladá se bezhlavě zamilovala do „kluka z diskotéky“. *“Bydlela sem v malý vesničce, úplný prdeli, nedaleko vod Český Lípy... Znáš to tam?”* Zakroutil jsem hlavou. *“Tak to máš jedinou kliku.”* Z toho, jak řekla onu poslední větu, úplně čišelo, jak strašně lže – sama sobě. Následovala obvyklá historka: *diskotéka, krásný kluk ve velkém autě, sliby, Praha, velkoměsto, peníze a luxus. Která osmnáctiletá holka, obklopená zleva fabrikou, zprava hnojem a zezadu uranovými doly, by zaváhala. Tak se vydala dopředu – k zářným zitrkům. Doma po ní zůstala prázdná skříň a dopis na nočním stolku: “Drahá maminko a tatínku, On je prostě báječný... Vím, že byste mi v cestě za štěstím nebránili...” a okno ložnice otevřené do noci. Po týdnu následoval druhý dopis: “On je opravdu báječný, mám se výborně...” Po měsíci další: “Je to tady krásné, to víte, velkoměsto. Mám skvělou práci a vydělávám spoustu peněz. On je opravdu strašně hodný...” Ale tenhle dopis už psala na třikrát – aby na papíře nebyly vidět skvrny od slz. To už za sebou měla první nakládačku a tři dny v místnůstce, kde nebylo okno a žádné světlo – bez jídla a šatů. Pak šla na svůj první štrych docela ráda – věděla, že “Temnou komoru – tak tomu ten hajzl říkal!” už by nepřežila. Když po roce její pasák zjistil, že je nakažená, vyhnal ji z „pracovního“ bytu. “Měj se hezky,” řekl onen báječný a skvělý on s kdysi velkým O.“²⁰ Kvůli své naivitě, bláhovosti a způsobu obživy se nakazila smrtelnou nemocí AIDS. Její choroba byla již v posledním stádiu, když se s Adolfem začala sblížovat. V další části románu přemění Adolf Kláru na upírku, čímž jí zachrání život. Klára se vyléčí, zregeneruje, vrátí se jí půvab a hlavně získá upíří schopnosti a dovednosti. S Adolfem a Pumličem vytvoří rodinu.*

Pumlič

Nemluvně, které hlavní hrdina zachrání z hořících plamenů v baru TICKET TO SHIT. Je to sirotek po Lovkyni jménem Katja Haggmann, kterou Adolf zabil při přestřelce v již zmíněném baru.

¹⁹ KULHÁNEK, Jiří. *Vládci strachu*. Praha: United Fans, 1995. 281 s. Poutník; č. 18. ISBN 80-85892-15-4. s. 58.

²⁰ KULHÁNEK, Jiří. *Vládci strachu*. Praha: United Fans, 1995. 281 s. Poutník; č. 18. ISBN 80-85892-15-4. s. 48.

Sigrid

Hraběnka z Malmö, upírka, která se seznámila s hlavním hrdinou na plese ve Švédsku. Stali se z nich milenci. Kvůli své velké lásce k němu proměňuje Sigrid Adolfa na upíra. Po souboji s Azzopardem je však zajata a změněna na Azzopardova válečného psa.

Azzopard

Jedná se o úhlavního nepřítele upírů. Je to starý, vyzáblý muž bez nohou. O ně ho připravila v souboji zhruba před čtyřmi sty lety Sigrid. Tehdy to byl ještě poměrně mladý a vitální člověk. Azzopard je alchymista aplikující černou magii a okultní vědy, kterými zajišťuje Lovcům vysokou odolnost a velmi pomalé stárnutí. Sám stárne také velice pomalu. Jeho moc je veliká. Vlastní megalomanský, přísně střežený pozemek se soukromou armádou. Cvičí Lovce, jimž zajišťuje finanční podporu v aktivitách vedoucích k dopadení upírů. Také na ně vyhlašuje Lovy. Za jejich dopadení pak slibuje nemalé odměny. Jeho motiv je jasný. Potřebuje získat sedm upířích zubů, aby mohl provést prastarý rituál s názvem Formule sedmého zubu, který by mu zajistil přeměnu v nadčlověka. Na konci příběhu je však nemilosrdně zlikvidován Adolfem a Klárou Patočkovou.

4.4.2. Vedlejší postavy

Josef Kratina

Řidič nákladního automobilu, který Adolfovi pomůže a odveze ho do Plzně. Nakonec je zabit Lovci.

Leszek Wladowskie

Polský lékař z Cieszyna. Hlavní hrdina je při krádeži automobilu zastaven Leszkem a jeho manželkou. Po ošetření se spolu sblíží a lékař vnutí Adolfovi svoji pomoc. Doprovází ho do německého města Lübeck. Později je zavražděn v baru TICKET TO SHIT.

František Votočka

Veterán z Legie. Od Africké války má protézu. Jeho povolání je lesník a bydlí v hájence uprostřed lesa na Vysočině. Když je Adolf zajat Lovci, František ho osvobodí a tím mu zachrání život. Naváže přátelský vztah s Adolfem a Klárou, když se u něj po nějakou dobu skrývají. Později je však zabit Lovcem Heinrichem Müllerem.

Lovci

Jedná se o skupinu „naddlidí“, kteří pronásledují Adolfa a ostatní upíry. Společným znakem všech je krutost, odolnost a téměř nezničitelnost, která se během let neustále zvyšuje. Všechny schopnosti dosahují za pomoci Azzopardovy černé magie. Nejodolnější a zároveň nehloupější z nich je *Slizoun Salazar*. Ten s hlavním hrdinou bojuje během celého příběhu. Nakonec je však usmrcen mečem. *Ammyl*, známý jako Lovec lebek, je do své smrti nejkrutějším, nejodolnějším a nejspolehlivějším Azzopardovým Lovcem. Jedná se o jeho „pravou ruku“. *Heinrich Müller* je líčen jako nacistický gruppenführer SS. Během 2. světové války byl šéfem gestapa. Také je spoluzodpovědný za zřizování koncentračních táborů. Na konci války však zmizel. Po smrti Ammyla přebírá jeho funkci. Je to odporná a krutá bestie. Na konci příběhu je Adolfem zabit. V románu vystupují také další Lovci a to: *Katja Hagmann, Jolkin, Kráječ Ottis, Hůlka Emil, Svallbard, Lemon Dog a Baron Magnus zvaný Swen*.

Krysa Rolls

Obchodník se zbraněmi. V Lübecku od něho Adolf nakupuje kompletní výbavu zbraní.

Paní Turczasecková alias Mamá

Majitelka „azylového“ domu v Praze.

Jaroušek

Mentálně retardovaný ochránce paní Turczaseckové.

Masařka Jock zvaný Piston

Je charakterizován jako podupír. Sigrid ho v 17. století proměnila z dementního chlapečka na jakousi formu podupíra. Je nesmrtelný a má upíří sílu. Nemusí se ale živit krví a je necitlivý na stříbro. Adolf ho kdysi zachránil z blázince, kde byl bičován, a zde se také naučil konzumovat hmyz. V současnosti pracuje jako čistič kanálů v Německu.

4.5. Prostředí a čas

Autor situoval příběh do relativně blízké budoucnosti, přesněji do roku 2023. Odehrává se v blíže neurčeném časovém rozmezí. Z příběhu ovšem logicky vyplývá, že se odehrává v časovém rozpětí jednoho roku. Kulhánek popisuje budoucnost poměrně pesimisticky. Často k tomu využívá rozvíjení některých dobových událostí a domýšlení jejich průběhů či konců, například situace rasových nepokojů v severních Čechách. „*Po koupeli jsem si až do pozdní*

nocí pročetl noviny. Na severu Čech kolem města Ústí nad Labem vypukly rasové bouře (jak se dalo z různých “náznaků” čekat). Byly toho plné titulní stránky: usekané holé hlavy nabodnuté na násadách lopat, různobarevní Češi rozvěšení po sloupech veřejného osvětlení, zasněžené barikády, zákopy, policisté svorně zabíjeni oběma válčícími stranami. Prezident republiky právě včera ráno mobilizoval armádu.²¹ Jeho pohled je patrný také při popisu situace ve státech východní Evropy. „Hraniční režim je tak přísný od dob poslední Balkánské krize: Němci sem tehdy bezplatně dodali stovky dokonalých sledovacích přístrojů, a ty tisíce a tisíce prchajících Chorvatů a Albánců vycvičily východoevropská pohraniční vojska víc než dokonale.“²² Také pohled na Rusko není příliš lichotivý. Je zde vykresleno jako stát ovládaný mafii se značnou mírou korupce.

Prostředí popsané v románu je poměrně rozmanité. Odehrává se v České republice, Polsku, Německu a Rusku. Převážná část příběhu pak probíhá právě u nás. Domnívám se, že autor zvolil toto prostředí proto, že vyrůstal v Harrachově, který se nachází na pomezí zmiňovaných států. Je možné, že kvůli autorově blízkému prostředí svůj první román situoval právě sem. Konkrétní lokace jsou líčeny zajímavě, avšak ne příliš podrobně. K popisu prostředí dochází většinou při jeho změně nebo při dějovém posunu. Skromnější líčení prostředí autor kompenzuje oblastí jazykovou.

4.6. Jazyk a styl

Autorův styl je originální. Vyznačuje se spádovým dějem, akcí a černým až cynickým humorem. Četná jsou i přirovnání. Hojně se zaměřuje na podrobný popis zbraní a techniky: „Zamnul jsem si ruce: „Mini Uzi devět milimetrů. Patnáct dvacítek zásobníků, tři sta nábojů se zesílenou náloží – nejradši celoplášť Roth-Steyr.“ „Máš to mít,“ napsal si požadované na modrý papírek. „Dál?“ „Čtyřiačtyřicítka magnum – nejradši šestiranný Smith & Wesson s devítipalcovou hlavní.“²³ V celé knize můžeme objevit nespočet různých humorných hlášek: „Slizoun zmizel ze scény. Doufal jsem jenom, že zeď, kterou prolétl, není z hlediska statiky budovy nosná“²⁴ nebo také přirovnání „To bylo to poslední, co nervy a uši nebohému doktoru Papouškovi zprostředkovaly. V příští sekundě mu hlava explodovala jako přehřátý papiňák.“²⁵ Autor používá v textu velké množství závorek, ve kterých jsou převážně

²¹ KULHÁNEK, Jiří. *Vládci strachu*. Praha: United Fans, 1995. 281 s. Poutník; č. 18. ISBN 80-85892-15-4. s. 150.

²² KULHÁNEK, Jiří. *Vládci strachu*. Praha: United Fans, 1995. 281 s. Poutník; č. 18. ISBN 80-85892-15-4. s. 60.

²³ KULHÁNEK, Jiří. *Vládci strachu*. Praha: United Fans, 1995. 281 s. Poutník; č. 18. ISBN 80-85892-15-4. s. 95-96.

²⁴ KULHÁNEK, Jiří. *Vládci strachu*. Praha: United Fans, 1995. 281 s. Poutník; č. 18. ISBN 80-85892-15-4. s. 52.

²⁵ KULHÁNEK, Jiří. *Vládci strachu*. Praha: United Fans, 1995. 281 s. Poutník; č. 18. ISBN 80-85892-15-4. s. 9.

ventilovány úvahy hlavního hrdiny. Titulky v novinách nebo různá upozornění označuje hůlkovým písmem: „*Na levou stranu pultu vyskládal krabice nábojů, na pravou položil jeden podezřele vypadající kufřík a nevelkou dřevěnou bedýnku s jasně červenými nápisy: DANGER! OPASNYJ TOVAR! EXPLOSIVE!*“²⁶ Kurzívou pak označuje slova, u kterých chce zdůraznit význam.

Dílo je psáno poměrně jednoduchým jazykem. Slovní zásoba autora je však pestrá a rozmanitá. V knize je použito mnoho expresivních slov, například *Jaroušek*, *zakňourat*, citoslovcí a originálních slovních spojení – *nukleární cigáro*. Dílo je bohaté množstvím promyšlených metafor: „*Do toho se na křídlech vichřice snášely další a další tuny sněhu*“²⁷ nebo „*Kalné světlo pronikající ušpiněným sklem, stříbřitě lesklí hadi kolejnic...*“²⁸. Objevuje se i personifikace – *na nebi pomrkávaly mrazem zvonící hvězdy*. Román je prodchnut i vulgárními výrazy, které korespondují s typologií postav. Autor používá také odbornou terminologii, a to hlavně při popisu zbraní a techniky *Mini Uzi devět milimetrů*, *celoplát Roth-Steyr*, *Colt*, *šestiranný Smith & Wesson* aj.

---

²⁶ KULHÁNEK, Jiří. *Vládci strachu*. Praha: United Fans, 1995. 281 s. Poutník; č. 18. ISBN 80-85892-15-4. s. 96.

²⁷ KULHÁNEK, Jiří. *Vládci strachu*. Praha: United Fans, 1995. 281 s. Poutník; č. 18. ISBN 80-85892-15-4. s. 136.

²⁸ KULHÁNEK, Jiří. *Vládci strachu*. Praha: United Fans, 1995. 281 s. Poutník; č. 18. ISBN 80-85892-15-4. s. 62.

Závěr

V teoretické části své bakalářské práce jsem se zaměřil na objasnění pojmu fantastika. Kvůli zvyšující se oblibě fantasy a nejasnosti tohoto pojmu jsem vymezil vztah právě zmiňovaného termínu a fantastiky, dále charakterizoval žánry této oblasti – fantasy, horor a science fiction. Hlavní pozornost však byla věnována oblasti science fiction. Popsal jsem subžánry, nastínil vývoj světové sci-fi a poté se zaměřil na oblast české science fiction. Zmapoval jsem její vývoj a strukturu s použitím velkého množství odborné literatury, především s teoretickými studii Ondřeje Neffa, Ivana Adamoviče a Aleše Langer. V závěru této části jsem představil z mého pohledu nejdůležitější autory na poli české fantastiky.

V druhé části práce jsem se zaměřil na oblíbeného autora Jiřího Kulhánka. Sestavil jsem jeho biografii, což pro mě nebyl vůbec jednoduchý úkol. O Jiřím Kulhánkovi je velmi složité dohledat potřebné informace, poněvadž se téměř nevyskytují. Studoval jsem proto zveřejněné rozhovory z posledních téměř dvaceti let, abych přiblížil život a tvorbu spisovatele. Moje pozornost se však upřela především na analýzu a interpretaci jeho románové prvotiny *Vládci strachu*. Provedl jsem analýzu z hlediska stavby díla, témat, charakteristiky postav, jazyka a stylu.

Tvorba Jiřího Kulhánka, jak již bylo zmíněno, nese znaky brakové literatury. Sám autor se však tomuto označení nebrání. I přesto se domnívám, že díla tohoto spisovatele jsou pro čtenáře přitažlivá, zajímavá a mají co nabídnout. Jsou určena širšímu spektru čtenářů, nejen skalním příznivcům fantastické literatury. Těší se oblibě pro svůj svérázný humor, akční děj a zajímavá témata. Autorova díla mohou být pro mnohé atraktivní také tím, že se jejich děj odehrává mnohdy ve známém prostředí naší republiky a blízkého okolí.

Seznam literatury

Literatura

- ADAMOVIČ, Ivan, ed. *Puls nekonečna: kronika české science fiction 2: od Vladimíra Babuly k Alexandru Kramerovi*. 1. vyd. tohoto souboru. V Praze: Plus, 2011. 471 s. ISBN 978-80-259-0096-3.
- ADAMOVIČ, Ivan, ed. *Slovník české literární fantastiky a science fiction*. 1. vyd. Praha: R3, 1996. 349 s. ISBN 80-85364-57-3.
- ADAMOVIČ, Ivan, ed. *Úvod do science fiction*. Brno: CERM, 1995. 16 s. Tematická jednotka pro základní školy. ISBN 80-85867-78-8.
- ADAMOVIČ, Ivan, ed. *Vládcové vesmíru: kronika české science fiction: od Svatopluka Čecha po Jana Weisse*. 1. vyd. tohoto souboru. V Praze: Plus, 2010. 384 s. Trifid; sv. 358. ISBN 978-80-00-02635-0.
- FLAŠKOVÁ, Zdena. *Science fiction: přednášky a studijní texty*. 1. vyd. České Budějovice: Vlastimil Johanus, 2011. 98 s. ISBN 978-80-87510-00-1.
- HOLEJŠOVSKÁ-GENČIOVÁ, Miroslava. *Vědeckofantastická literatura: srovnávací žánrová studie*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1980. 177, [1] s.
- KULHÁNEK, Jiří. *Vládcí strachu*. Praha: United Fans, 1995. 281 s. Poutník; č. 18. ISBN 80-85892-15-4.
- LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy: nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton, 2006. 275 s. Fandom a SF; sv. 1. Trifid. ISBN 80-7254-857-3.
- MACEK, Jakub. *Fandom a text: fandom - subkultura textu: profesionální česká SF a F periodika před rokem 2000*. Praha: Triton, 2006. 148 s. Fandom a SF; sv. 2. Trifid. ISBN 80-7254-856-5.
- MOCNÁ, Dagmar a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2004. 699 s. ISBN 80-7185-669-X.
- NEFF, Ondřej, ed. a OLŠA, Jaroslav, ed. *Encyklopedie literatury science fiction*. Praha: AFSF, 1995. 555 s. ISBN 80-85390-33-7.
- NEFF, Ondřej. *Něco je jinak: Komentář k české literární fantastice*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1981. 373 s.

NEFF, Ondřej. *Tři eseje o české sci-fi*. 1. vyd. Praha, 1985.

NEFF, Ondřej. *Všechno je jinak: (Kapitoly o svět. science fiction.)*. 1. vyd. Praha, 1986.

Internetové zdroje

ČERVENÁK, Ďuro. *Rozhovor: Jiří Kulhánek*. Kulhanek.mysteria.cz. [online]. 2003. [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <<http://kulhanek.mysteria.cz/default.html>>

Fantastika. Wikipedia.org. [online]. 15. 11. 2013. [cit. 2013-12-10]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Fantastika>>

Fantasy. Wikipedia.org. [online]. 15. 11. 2013. [cit. 2013-12-26]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Fantasy>>

HORÁK, David. *Rozhovor: Jiří Kulhánek, 1996*. Kulhanek.mysteria.cz. [online]. 1996. [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <<http://kulhanek.mysteria.cz/default.html>>

Jiří Kulhánek - interview z Pevnosti 01/2007. Ggbteckacalwen.blog.cz. [online]. 15. 5. 2010. [cit. 2014-02-21]. Dostupné z: <<http://ggbteckacalwen.blog.cz/1005/jiri-kulhanek-interview-z-pevnosti-01-2007>>

Jiří Kulhánek. Legie.info. [online]. 2009. [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <<http://www.legie.info/autor/298-jiri-kulhanek>>

Jiří Walker Procházka. Legie.info. [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <<http://www.legie.info/autor/410-jiri-walker-prochazka>>

KADLEČKOVÁ, Vilma. *Mycelium*. Mycelium.argenite.org. [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <<http://mycelium.argenite.org/page-uvod-romany#novels>>

KADLEČKOVÁ, Vilma. *O autorce*. Argenite.org. [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <<http://www.argenite.org/page-o-autorce>>

Kdo je WP. Jwp-prochazka.cz. [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <<http://www.jwp-prochazka.cz/kdo-je-jwp>>

KRÁLOVÁ. *Jiří Kulhánek: Upíři jsou sebestředná banda*. Gorila.sk. [online]. 2011. [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: <http://www.gorila.sk/clanok-1644/jiri_kulhanek_upiri_jsou_sebestredna_banda>

LITERATURA: Kapesní průvodce subžánry 2 - Science fiction. Sarden.sedrick.cz. [online]. [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <<http://sarden.sedrick.cz/literatura-kapesni-pruvodce-subzanry-2-science-fiction>>

NEFF, Ondřej. *Život*. Neff.cz. [online]. 2008 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z:
<http://neff.cz/zivot/06_stav2006.html>

NEFF, Ondřej. *Aston o svých knížkách*. Neff.cz. [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z:
<http://neff.cz/knizky/knizky_rozboc.html>

RAJKO, Āosić. *Miroslav Źamboch, nar. 1972*. Fantasya.cz. [online]. 15. 1. 2007. [cit. 2014-04-12].
Dostupné z: <<http://www.fantasya.cz/clanek/miroslav-zamboch>>

Reportáž: SCIENCE FICTION. Knihovnice.cz. [online]. 02. 02. 2009. [cit. 2014-01-11]. Dostupné z:
<<http://www.knihovnice.cz/clanky/science-fiction.html>>

Rozhovor: Jiří Kulháněk, 1997. Kulhanek.mysteria.cz. [online]. 1997. [cit. 2014-02-26]. Dostupné z:
<<http://kulhanek.mysteria.cz/default.html>>

Rozhovor: Jiří Kulháněk, CB pro Nemesis 8/95. Kulhanek.mysteria.cz. [online]. 1995. [cit. 2014-02-27]. Dostupné z: <<http://kulhanek.mysteria.cz/default.html>>

Vilma Kadlečková. Cs.wikipedia.org. [online]. 2. 2. 2014. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Vilma_Kadle%C4%8Dkov%C3%A1>

ŹAMBOCH, Miroslav. *Miroslav Źamboch*. Miroslavzamboch.cz. [online]. [cit. 2014-04-11].
Dostupné z: <<http://www.miroslavzamboch.cz/node/51>>

ŹAMBOCH, Miroslav. *Vyšlo*. Miroslavzamboch.cz. [online]. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z:
<<http://www.miroslavzamboch.cz/tags/vyslo>>

Příloha

1. Obal románu Vládci strachu
2. Jiří Kulhánek

Zdroj: vlastní (30. 3. 2014)

Zdroj: <http://www.pagiserver.cz/2011/20111123_kulhanek/page_01.htm>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Tomáš Míček
Katedra:	Českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Doc. Mgr. Igor Fic, Dr.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Život a prozaické dílo Jiřího Kulhánka
Název v angličtině:	Life and prose of Jiri Kulhanek
Anotace práce:	Práce se zabývá českou science fiction literaturou se zaměřením na populárního autora Jiřího Kulhánka. První část pojednává o fantastice a jejích žánrech se zvláštním zaměřením na science fiction. Druhá část se věnuje životu a dílu Jiřího Kulhánka, poté interpretaci a analýze jeho románu Vládci strachu.
Klíčová slova:	Fantastika, fantasy, science fiction, horor, Jiří Kulhánek, Vládci strachu.
Anotace v angličtině:	The work deals with the czech science fiction literature with a focus on selling author Jiri Kulhanek. The first part deals with the fiction and their genres, with a special focus on science fiction. The second part is devoted to the life and work of Jiri Kulhanek, then interpreting and analyzing his novel Vlادci strachu.
Klíčová slova v angličtině:	Fiction, fantasy, science fiction, horror, Jiri Kulhanek, Vlادci strachu.
Přílohy vázané v práci:	Obal knihy, fotografie.
Rozsah práce:	46 s.
Jazyk práce:	čeština